

ภาคที่สอง

การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของประเทศไทย

บทที่ ๑

หลักในการทำสนธิสัญญาของประเทศไทยภายในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันหรือฉบับหนึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งโคตรรา
ไว้ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑ บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๐ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ
ฉบับก่อน ๆ ดังนี้

มาตรา ๑๕๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือ
สัญญาสันติภาพสงครามและทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ
หนังสือสัญญาใดที่มีผลเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะส่งผลกระทบต่อ
บัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

คำว่า "หนังสือสัญญา" ตามมาตรา ๑๕๐ หมายถึง "สนธิสัญญา" (Treaty)
ในกฎหมายระหว่างประเทศ แต่คำว่า "สนธิสัญญา" หรือ "Treaty" ในความหมาย
ทางกฎหมายระหว่างประเทศนี้มีความหมายกว้าง ไม่ได้นิยามความถึงสนธิสัญญาซึ่งทรง

- (๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๕๔ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๕
มาตรา ๕๖ ฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๙๐ ไม่บัญญัติเรื่องนี้ไว้ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๖
มาตรา ๑๕๕ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๙๖ รัฐธรรมนูญ
การปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๖ ไม่บัญญัติไว้โดยตรงแต่ได้บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๒๐ วรรค ๑ ว่า "ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัย
กรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย" จึงต้องพิจารณาถ
โจษบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจในการทำสนธิสัญญาจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ซึ่งผูกพันบัญญัติ
ไว้ เช่นเดียวกับฉบับปัจจุบันนี้

กับคำภาษาอังกฤษว่า "Treaty" เท่านั้น แต่หมายถึงความตกลง ระหว่าง (๒)

(๒) โดยปกติความตกลงระหว่างบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศเป็นความตกลงที่กระทำเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ทั้งนี้ไม่ว่าความหมายว่าความตกลงคววว่าจะไรก็ตามกฎหมายเสียเลย ศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ ได้พิพากษาในคดี

(Legal Status of Eastern Greenland Case

ปี ค.ศ. ๑๙๓๓ ว่า คำกล่าวควววาจาของรัฐมนตรีต่างประเทศนอร์เว Mr. Ihlen (ปรากฏในบันทึกการเจรจาของฝ่ายนอร์เว) คือเอกอัครราชทูตเดนมาร์กที่ประจำอยู่นอร์เวย์เกี่ยวกับกรณีชื่อ Eastern Greenland นั้น ถูกห้ามนอร์เวย์ให้คนอำนาจอธิปไตยของเดนมาร์กเหนือ Eastern

Greenland (P.C.I.J. Ser. A/B No. 53 p. 73

..... อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา Convention on the Law of Treaties

ซึ่งสหประชาชาติได้จัดทำขึ้น ณ กรุงเวียนนาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๑๒ โดยลงมือรับ ข้อ ๓ มีบทบัญญัติเป็นกรยืนยันหลักที่ว่า

"Article 3

International agreements not within the scope of the present Convention

The fact that the present Convention does not apply to international agreement concluded between States and other subjects of law, or to international agreements notⁱⁿ written form, shall not affect :

- (a) the legal force of such agreements ; (b)

↑ (กรณีการตัดสินโดย...)
องค์การระหว่างประเทศ

บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ^(๓) (subject of International law) ไม่อาจ
 จะในรูป สนธิสัญญา (treaty) อนุสัญญา (convention) ความตกลง
 จักรวรร (modus Vivendi) พิธีสาร (Protocal) ความตกลง
 (Agreement) ข้อตกลง (Arrangement) หนังสือแลกเปลี่ยน
 เปลี่ยน (Exchange of Notes) คือในความหมายอย่างกว้าง (Lato Sensu)
 ข้องคำว่า "สนธิสัญญา" (Treaty) (๔)

(๓) บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ (Subjects of International law)
 โดแกร์ฐานครวาติกัน (Holy See) องค์การระหว่างประเทศ และในบาง
 กรณีพวกกบฏ (insurgents) อาจมีอำนาจเข้าทำสนธิสัญญาได้เช่นกัน ดัง
 จะเห็นในการเจรจาสันติภาพเวียดนามในขณะนี้ โดมีปัญหारेื่องที่มุ่งประจุนของ
 ผู้แทนต่าง ๆ ที่เขาประชุม เพราะทางฝ่ายสาธารณรัฐเวียดนามเกรงว่า ถ้าให้
 คณะผู้แทนฝ่ายเวียตกง หรือแนวปลดแอกแห่งชาติ (National Liberation
 Front) นั้นแยกเป็นส่วนกลางหากแล้ว จะเป็นการโหมน้ำวให้เห็นไป
 ไรว่าเป็นการรับรองนิติสภาพ (legal status) ของพวกเวียตกงโดย
 ปรียาย

(๔) ในบางกรณีจะเห็นว่าใช้คำ "อนุสัญญา" (convention) ในความหมายอย่าง
 กว้างเช่นธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ มาตรา ๔ บัญญัติว่า
 "1. The Court, whose function is to decide in accordance
 with international law such disputes as are submitted
 to it, shall apply;
 a. international Conventions, whether general or
 particular establishing rules expressly recognized
 by the contesting States,
 b."
 ทั้งนี้ เพราะวาทความตกลงระหว่างประเทศ ที่เป็นการวางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ
 ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น มักกระทำในรูปอนุสัญญา เช่น
 Vienna Convention on Diplomatic Relation 1961

โดยปกติรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐ จะกำหนดอำนาจหน้าที่ในการทำ
 สนธิสัญญาไว้ และตามมาตรา ๑๕๐-วรรค ๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พ.ศ. ๒๕๑๑ จะเห็นได้ว่าอำนาจในการทำสนธิสัญญานั้น เป็นของพระมหากษัตริย์
 แต่พระองค์ทรงใช้อำนาจบริหารนี้ทางคณะรัฐมนตรี (๕) อย่างไรก็ตาม มาตรา ๑๕๐-
 วรรค ๒ กำหนดให้สนธิสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยกรณีหนึ่งหรือจะออก
 ออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสนธิสัญญาอีกกรณีหนึ่ง ต้องได้รับความเห็น
 ชอบจากรัฐสภา จึงจะเห็นว่าสนธิสัญญาทำในรูปใดไม่สำคัญ ความสำคัญอยู่ที่เนื้อหาของ
 สนธิสัญญา ถ้าเป็นสนธิสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตประเทศไทยแล้ว เป็นสนธิ
 สัญญาที่มีความสำคัญจึงย่อมจะต้องให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อน และในกรณีหลัง
 การที่ให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อนนั้น ย่อมเป็นการช่วยให้รัฐสภายอมรับร่าง
 พระราชบัญญัติอนุวัติการตามสนธิสัญญาซึ่งคณะรัฐมนตรีเสนอในภายหลัง การที่ออก
 หมายอนุญาตการตามสนธิสัญญานั้น ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยึดถือ
 ทฤษฎีที่ว่า สนธิสัญญาไม่มีผลเป็นกฎหมายภายใน (Dualistic Doctrine)
 จะมีผลผูกพันแก่ภาครัฐหรือฝ่ายบริหารเท่านั้น หากมีผลบังคับโดยตรงแก่ประชาชนไม
 จนวนกว่าจะได้ตราเป็นกฎหมายบังคับการให้เป็นไปตามสนธิสัญญานั้น ๆ ซึ่งตรงกันข้าม
 กับทฤษฎี (Monistic Doctrine)

(๕) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๘ คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๕
 มีนาคม ๒๕๑๑ กำหนดให้เสนอเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องการทำสนธิสัญญา ระหว่าง
 ประเทศ การเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญา ความตกลงระหว่างประเทศ การเข้าเป็น
 สมาชิกขององค์การหรือสถาบันระหว่างประเทศ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความ
 เห็นชอบก่อน และให้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาสนธิสัญญา
 ต่าง ๆ ขึ้นคณะหนึ่ง มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน
 โดยตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓

เมื่อจะลงนามให้ความเห็นชอบจากรัฐสภาในการทำสนธิสัญญา ³ กรณีนี้
ฝ่ายบริหารจะลงนามยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา จนกว่ารัฐสภาจะให้ความเห็นชอบแล้ว

การยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา (consent to be bound by a treaty)

ซึ่งเมื่อสนธิสัญญามีผลใช้บังคับแล้ว ³ ก็นับว่าเขาเป็นภาคีสถิติสัญญา (to become party to the treaty) นั้น กระทำได้โดยการลงนาม (signature)

เมื่อสนธิสัญญา ³ ระบุว่าสนธิสัญญาจะมีผลใช้บังคับเมื่อลงนาม หรือโดยการแลกเปลี่ยนหรือ

มอบตราสาร (b) ซึ่งอาจเป็นสัถยานันตรา ตราสารการยอมรับตราสาร การเห็นชอบ หรือการยกย่อง (exchange or deposit of instruments of ratification, acceptance, approval or accession)

(b) บางกรณีก็อาจมีวิธีการอื่นในการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา แต่ปรากฏในทางปฏิบัติกันอย่างมาก
สนธิสัญญานั้น ๆ จะกำหนดวิธีการนี้ไว้ ปกติปรากฏในความตกลงที่มีความสำคัญ
น้อย เช่น ข้อ ๑๔ ของธรรมนูญองค์การการค้าโลก หรือในสนธิสัญญาที่กำหนดให้
รัฐบาลของรัฐสมาชิกแจ้งการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา (Recommendation)
ขององค์การต่อเลขาธิการขององค์การ หลังจากที่ต้องมีการ ³ เห็นว่าน่าจะเป็นของแต่ละรัฐ
สมาชิกได้ตกลงยอมรับข้อเสนอนี้แล้ว

อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา กำหนดหลักการนี้ไว้ในข้อ ๑๖ ดังนี้

"Article 16

Exchange or deposit of instruments of ratification, acceptance, approval or accession

Unless the treaty otherwise provides, instruments of ratification, acceptance, approval or accession establish the consent of a State to be bound by a treaty upon ;

- (a) their exchange between the contracting States ;
- (b) their deposit with the depositary ; or
- (c) their notification to the contracting States or to the depositary, if so agreed.

การลงนามสนธิสัญญาแม้จะเป็นสนธิสัญญาที่เข้าลักษณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรค ๒ ก็ลงนามไปก่อนโดยผู้มีอำนาจได้ (๗) ถ้าสนธิสัญญานั้นยังไม่ มีผลบังคับเมื่อลงนาม จนกว่าจะได้แลกเปลี่ยน (สำหรับกรณีสนธิสัญญาสองฝ่าย หรือทวีภาคี) หรือส่งมอบ (สำหรับกรณีสนธิสัญญาหลายฝ่ายหรือพหุภาคี)

(๗) ในทางปฏิบัติระหว่างประเทศนั้นถือว่า การลงนามโดยบุคคลอื่นนอกจากรัฐมนตรี ของรัฐ นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ต้อง แสดงหนังสือมอบอำนาจ และสำหรับกรรการแสดงยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญานั้น ถ้าเป็นสนธิสัญญา ระดับรัฐของ รัฐ ประเทศของรัฐทรงลงพระนามหรือลงนาม ถ้าเป็นสนธิสัญญา ระดับรัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ ลงนาม เช่น ในทางปฏิบัติของไทย และของสหรัฐอเมริกา

ร่างสนธิสัญญาว่าด้วย

กฎหมายสนธิสัญญาซึ่งที่ประชุมระหว่างประเทศ ณ กรุงเวียนนา สมัยที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๖ ลงมติรับข้อ ๗ มีข้อความดังนี้

"Article 7

1. A person is considered as representing a State for the purpose of adopting or authenticating the text of a treaty or for the purpose of expressing the consent of the State to be bound by a treaty if:
 - (a) he produces appropriate full powers; or
 - (b) it appears from the practice of the States concerned or from other circumstances that their intention was to consider that person as representing the State for such purpose and to dispense with full powers.
2. In virtue of their functions and without having to produce full powers the following are considered as representing their State.
 - (a) Heads of State Heads of Government and Ministers for Foreign Affairs, for the purpose of performing all acts relating to the conclusion of a treaty;
 - (b)

ตามร่างข้อนี้เราจึงไม่ต้องแสดงหนังสือมอบอำนาจ ถ้าปรากฏว่าเป็น ธรรมเนียมการปฏิบัติระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ หรือสภาพแวดล้อม อัน ปรากฏว่า บุคคลผู้มีเจตนาจะดำเนินการแสดงหนังสือมอบอำนาจ

สัญญาบัตร การสารการยอมรับ หรือการสารการเห็นชอบ อย่างใดอย่างหนึ่ง
 ทั้งนี้แล้วแต่สนธิสัญญาจะระบุไว้ และแม้จะลงนามแล้วแต่ภายหลังจะควบบเหตุใดก็ตาม
 เชนรัฐสภาไม่เห็นชอบในการที่จะเข้าผูกพันต่อสนธิสัญญา ก็ยังถือว่าไม่มีพันธะที่จะต้อง
 ปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้น แต่อาจมีหน้าที่บางประการ (๔)

การแลกเปลี่ยนหรือส่งมอบตราสารนั้น การแลกเปลี่ยนตราสารกรณีหนึ่ง
ใต้อักษรหนังสือแลกเปลี่ยน (Exchange of Notes) นี้จะมีผลใช้บังคับทันทีเมื่อ
แลกเปลี่ยนหนังสือ ปกติแล้วข้อความในหนังสือแลกเปลี่ยนจะกำหนดไว้ ถัดนั้นถ้ามีผล
ผูกพันทั้งแก่พระแลกเปลี่ยนหนังสือก็ต่อข้อความเห็นชอบจากรัฐสภาเช่นเดียวกัน ถ้า
เขากรณีใดกรณีหนึ่งตามมาตรา ๑๖๑ วรรค ๒

(๔) อนุสัญญาว่าควบคุมกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๑๘ กำหนดหน้าที่รัฐที่จะต้องระงับ
 การกระทำใดที่จะเป็นการลบล้างวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา เมื่อใดลงนามโดย
 มีข้อแม้ว่าจะต้องสัตยาบัน ยอมรับหรือเห็นชอบอีกครั้ง ทั้งนี้ จนกว่าจะได้แสดง
 เจตนาโดยชัดแจ้งว่าจะไม่เข้าเป็นภาคีแล้ว หรือเมื่อแสดงการนิยยอมผูกพันต่อ
 สนธิสัญญาแล้ว เว้นแต่สนธิสัญญานั้นกว่าจะมีผลใช้บังคับก็ล่วงเวลาเกินกว่า

"Article 18

Obligation of a State not to defeat the object and purpose of a treaty prior to its entry into force

A State is obliged to refrain from acts which would
 defeat the object and purpose of a treaty when :

- (a) it has signed the treaty or has exchanged
 instrument constituting the treaty subject
 to ratification, acceptance or approval,
 until it shall have made its intention clear
 not to become a party to the treaty ; or
- (b) it has expressed its consent to be bound by
 the treaty, pending the entry into force of
 the treaty and provided that such entry into
 force is not unduly delayed".

ในการดำเนินการแลกเปลี่ยน หรือส่งมอบตราสาร ซึ่งอาจเป็นสัตยาบันสาร
 ตราสารการยอมรับ ตราสารการเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารนั้น เท่ากับเป็นการ
 ยินยอมผูกพันก่อนวิสามัญ ปกติสนธิสัญญาจะกำหนดไว้ว่า การแลกเปลี่ยนหรือส่งมอบ
 นั้น จะมีผลเมื่อใด ซึ่งอาจจะมีผลทันที เมื่อแลกเปลี่ยนหรือส่งมอบ หรือภายในกำหนด
 ระยะเวลาหนึ่งหลังจากที่ได้แลกเปลี่ยนหรือส่งมอบตราสารดังกล่าว จึงต้องขอความ
 เห็นชอบของรัฐสภาจนเมื่อเขากรณีใดกรณีหนึ่งตามมาตรา ๑๕๖ วรรค ๒

ในการทำสนธิสัญญาในระยะหลัง นอกจากคำ "การสัตยาบัน"
 (ratification) ยังปรากฏเพิ่มอีกคำ "การยอมรับ" (acceptance) และ
 "การเห็นชอบ" (approval)

(๔) คำว่า "การยอมรับ" และ "การเห็นชอบ" นั้น มี ๒ ความหมาย
 ความหมายหนึ่งมีผลทางองเดียวกับ "การสัตยาบัน" อีกความหมายหนึ่ง
 หมายความว่า "การเห็นชอบ" เช่น กฎบัตรของรัฐมนตรีศึกษาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีเมส)
 ข้อ ๑๑ มีความว่า

"ARTICLE XI

ENTRY INTO FORCE

1. This Charter shall be subject to acceptance.
 The instruments of acceptance shall be deposited with the
 Royal Government of Thailand.
2. This Charter shall come into force when it has
 been accepted by five of the original Member States.
Subsequent acceptance shall take effect immediately.
3."

(๔) Report of the International Law Commission,
 Commentaries on Draft Articles on the Law of
 Treaties (General Assembly, Official Records:
 Twenty-first session) Supplement No. 9 (A/6309)
 (Rev. 1) P. 31 "For, on the international plane,
 "acceptance" is an innovation which is more one
 of terminology than of method. If a treaty provides
 that it shall be open to signature "subject to
 acceptance", the process on the international plane
 is like "signature subject to ratification". Similarly,

"คำว่า "subject to acceptance" มีความหมายเช่นเดียวกับ "subject to ratification" ส่วนคำว่า "Subsequent acceptance" ในกรณีหลังนี้ หมายถึงการภาคยานุวัติ (accession, adhesion, adherence) คือการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาโดยไม่ได้ลงนามสนธิสัญญาขึ้น ๆ

"การยอมรับ" และ "การเห็นชอบ" ในความหมายสัณฐานนั้นนี้ มักจะใช้ปฏิบัติในกรณีที่เป็นกรณีเปิดโอกาสให้รัฐบาลพิจารณาตกลงใจในการเข้าผูกพันต่อสนธิสัญญาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากสภา ทั้งนี้ ย่อมอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของแต่ละรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐสภาที่มีอำนาจให้ความเห็นชอบในการทำสนธิสัญญา ตามมาตรา ๑๕๐ วรรค ๒ ประกอบด้วยวุฒิสภา และสภาผู้แทน (มาตรา ๗๖) วรรคแรก และการให้ความเห็นชอบนั้น ทั้งสองสภาจะต้องประชุมร่วมกัน (มาตรา ๑๔๓ (๕) องค์ประชุมของรัฐสภาในกรณีนั้น มาตรา ๑๑๖ บัญญัติว่า

(๑๐) Ibid., p. 31 :
"Signature subject to acceptance" was introduced into treaty-practice principally in order to provide a simplified form of "ratification" which would allow the government a further opportunity to examine the treaty when it is not necessarily obliged to submit it to the State's constitutional procedure for obtaining ratification."

"The observations in the preceding paragraph apply mutatis mutandis to "approval", whose introduction into the terminology of treaty-making is even more recent than that of "acceptance"

"ภายใต้บังคับมาตรา ~~๑๒๑~~^{๑๒๒} วรรค ๒ ในการประชุมรัฐสภา ในหน้าที่
ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม" ดังนั้น บทที่ใช้เกี่ยวกับองค์ประชุมในกรณี
ใดก็ตาม มาตรา ^{๑๒๒} ~~๑๒๑~~ ซึ่งบัญญัติว่า

"การประชุมวุฒิสภาก็ดี การประชุมสภาผู้แทนก็ดี ต้องมีสมาชิกประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง
ขององค์ประชุมในสภาของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ^{ของสภาวุฒิสภา} จึงจะเป็นองค์ประชุม"

องค์ประชุมของรัฐสภาในกรณี จึงต้องประกอบด้วยสมาชิกไม่ต่ำกว่าหนึ่ง ^{หรือต่ำกว่ากึ่งหนึ่ง}
ในสามของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภารวมกัน และการลงมติวินิจฉัยในกรณี ถือเอา
เสียงข้างมากเป็นประมาณ ^(๑๑) ตามมาตรา ๑๒๒ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

แม้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะได้บัญญัติไว้ในมาตรา ~~๑๒๑~~^{๑๒๒} วรรค ๒ ว่า
"หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลง เขตไทยหรือจะส่งออกพระ ราชบัญญัติให้
ให้การ เป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดบัญญัติให้ยกเว้นให้ไม่คงขบความเห็นชอบของ
รัฐสภา แม้จะเข้ากรณีตามมาตรา ~~๑๒๑~~^{๑๒๒} วรรค ๒ เพราะตามมาตรา ^{๑๒๒} ~~๑๒๑~~

(๑๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๐๘
"ภายใต้บังคับมาตรา ๙๕ มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๔๔ และมาตรา
๑๒๕ การลงมติวินิจฉัยข้อปรั กษาให้ถือเอา เสียงข้างมากเป็น
ประมาณ
สมาชิกหนึ่งข้อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงจกคะแนน ถ้า
มีคะแนนเสียง เท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียง เริ่มขึ้นได้อีก
เสียงหนึ่ง เป็น เสียงชี้ขาด"

พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางคณะรัฐมนตรี (๑๖) นอกจากนี้มาตรา

๑๖๖ บัญญัติว่า

"ในวาระเริ่มแรกก่อนเปิดประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๑๕๐ ให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา" ซึ่งมีผลทำให้กรณีตามมาตรา ๑๕๐ วรรค ๒ ในระยะเวลาดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของวุฒิสภาเท่านั้น.

(๑๖) มาตรา ๑๗๖ "ในบางที่มีสถานะสงครามหรือมีภาวะกบฏขึ้น ถึงขนาดอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และการใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภาตามปกติอาจขัดข้อง หรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ เมื่อคณะรัฐมนตรีเสนอ รัฐสภาจะมีมติให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางคณะรัฐมนตรี โดยประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้บังคับถึงแทนพระราชบัญญัติก็ได้ มติดังกล่าวรัฐสภาจะมีมติเลิกเสียเมื่อใดก็ได้"

หากสถานะสงครามหรือภาวะกบฏขึ้นดังกล่าวในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นหรือมีอยู่ในระหว่างสภาผู้แทนราษฎรก็ หรือไม่สามารถจะเรียกประชุมรัฐสภาได้ทันท้องถิ่นก็ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางคณะรัฐมนตรีได้โดยประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้บังคับถึงแทนพระราชบัญญัติ"

คณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาสัญญาต่าง ๆ

ก. ความมุ่งหมายในการจัดตั้งคณะกรรมการ

เนื่องจากได้มีการพิจารณากันว่า โดยที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกแห่งสหประชาชาติ จึงมีความถูกต้องที่จะตั้ง เขา เป็นภาคีอนุสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศหลายฉบับ อาทิเช่น อนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน เป็นต้น ประการหนึ่งก็อีกประการหนึ่ง โดยที่เราถ่วงชั่งกับให้ เขา เป็นภาคีในอนุสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับ ตามความถูกต้องที่อยู่ในความตกลงสมบูรณ์แล้วกับบริเตนและอินเดียนับลงวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๘

ในการ เขา เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านี้ บางฉบับเราจำเป็นต้องออกกฎหมายขึ้นใหม่ หรือบางฉบับเราต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในให้เรียบร้อย เพื่อให้จะบังคับการให้เข้ไปตามความถูกต้องที่อยู่ในอนุสัญญาเหล่านี้ให้ ซึ่งโดยปกติเราก็ร่างกฎหมายขึ้นแล้ว เสนอคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อตรวจแก้ที่อื่นหนึ่งวิธีการนี้ทำให้รักษา กระทรวงการต่างประเทศจึงเห็นว่าถ้าหากจะมีคณะกรรมการพิเศษสักคณะหนึ่งประกอบด้วย กรรมการร่างกฎหมายแห่งคณะกรรมการกฤษฎีกาและผู้สัมพันธ์ในกฎหมายระหว่างประเทศ แล้วมอบให้คณะกรรมการนี้ดำเนินการไปโดยตลอด ก็คงจะทำให้ทำงานนี้สำเร็จไปเร็วขึ้น คือถ้าจะมีการร่างกฎหมายขึ้นใหม่ ก็มีการร่างกฎหมายขึ้นมาเลย หรือถ้าจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอย่างไร ก็ดำเนินการไปทันที

กระทรวงการต่างประเทศจึงเสนอความเห็นเรื่องนี้ไปยังคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วย จึงให้แต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาสัญญาต่าง ๆ"

ข. การดำเนินการ จัดตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ

ในชั้นเดิม กระทรวงการต่างประเทศได้พิจารณาเห็นว่า การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศนี้ มีค้างอยู่อีกหลายฉบับด้วยกัน และการเข้าเป็นภาคีย่อมมีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายภายในของไทยเรา ซึ่งถ้าจะคงมีการยกร่างขึ้นใหม่หรือแก้ไขของเดิม ก็จะต้องเสนอรัฐสภา ในการนี้จะต้องอาศัยคณะกรรมการกฤษฎีกา แต่กรรมการร่างกฎหมายของกฤษฎีกามีจำนวนจำกัดและมีงานมาก การพิจารณาร่าง อนุสัญญาต่าง ๆ จึงได้รับความล่าช้า และถ้าจะส่งอนุสัญญาที่ยังอยู่ที่กระทรวงการต่างประเทศไปให้เพิ่มเติม อาจจะไม่ทันทางเสรีใจได้โดยรวดเร็ว และทางกรมสหประชาชาติได้เคยปรึกษากับเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาคู ท่างก็เห็นสมควรว่า น่าจะมีคณะกรรมการพิเศษขึ้นคณะหนึ่งเพื่อรับพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ เหล่านี้ ทางรัฐบาลอาจจะเชิญผู้สันทัดในเรื่องอนุสัญญาระหว่างประเทศและการต่างประเทศเป็นกรรมการ จะได้โดยลเร็วความอับไทรกรรมการร่างกฎหมายของกฤษฎีกาพิจารณาอย่างที่เป็นอยู่ขณะนี้ จึงเห็นว่า เรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศน่าจะยกเรื่องเป็นทางการไปทางคณะรัฐมนตรี เพื่อวินิจฉัย

ฉะนั้น กระทรวงการต่างประเทศจึงเสนอรายงานไปยังนายกรัฐมนตรี ขอให้ตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ ดังกล่าว
แล้วนั้น

ต่อมาเสนาธิการคณะรัฐมนตรีได้ เสนอ แจ่มยี่ของคณะรัฐมนตรี
 มาว่า คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาสมมติเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เพื่อขอความช่วยเหลือ
 ความที่กระทรวงการต่างประเทศ เสนอให้จัดตั้งกรมการพิเศษขึ้นคณะหนึ่ง รับผิดชอบโดย
 เฉพาะในการพิจารณาอนุญาตเกี่ยวกับอนุสัญญา ระหว่างประเทศ เพื่อความสะดวกและ
 รวดเร็วแก่การปฏิบัติงานนั้น จึงให้กระทรวงการต่างประเทศไปพิจารณาจากคณะ
 ตัวบุคคลที่สมควร เป็นกรมการอื่น และอนุมัติให้คณะกรรมการดำเนินการดำเนินการต่อไปได้
 เดียวแล้ว เสนอคณะรัฐมนตรีทราบภายหลัง

ในการพิจารณาของตัวบุคคลขึ้น เป็นคณะกรรมการนี้ทางกระทรวงการ
 ต่างประเทศได้ทำการปรึกษาร่วมกับเสนาธิการคณะกรมการกฤษฎีกา ซึ่งได้ให้ความ
 เห็นว่า การตั้งคณะกรรมการพิเศษแบบนี้ขึ้นย่อมเป็นการเหมาะสมแล้ว หากจะถ้าจะ
 ให้กรรมการร่างกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้ว ยังมองไม่เห็นทาง
 ว่าจะเสร็จได้ เพราะแต่ละนายก็มีส่วนประจำของตนอยู่โดยเฉพาะ การพิจารณา
 จะดำเนินไปตามแบบปกติ เสนาธิการคณะกรมการกฤษฎีกาจึงเห็นว่า เมื่อตั้งคณะ
 กรรมการพิเศษขึ้นแล้ว ก็ควรจะเลือกจากผู้ที่จะมีเวลามาปรึกษาร่วมกันได้ มี
 เวลาอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ได้ละเอียดพอ และท่านเหล่านี้จะสามารถช่วยทำบันทึก
 ให้แจ้งใจอีกด้วย ฉะนั้น จึงเห็นชอบพร้อมที่จะเลือกกรรมการพิเศษขึ้นเป็นคณะแรก
 ดังมีรายชื่อต่อไปนี้ คือ

๑. เสนาธิการคณะกรมการกฤษฎีกา
๒. นายพิลาตุ บุลยง
๓. หลวงจ่างูญเนติศาสตร์
๔. หลวงประสาทรุณีกั
๕. นายไพโรจน์ วัฒนาม

ค. อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาสัญญาต่าง ๆ

คณะกรรมการพิเศษ ๆ มีหน้าที่ คือ

พิจารณาสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยจะลงเข้าเป็นภาคี
และพิจารณานโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับความสมบูรณ์ถูกต้องของสัญญาเหล่านั้น
ตลอดจนเป็นผู้ให้ความเห็นในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งกระทรวงการต่าง
ประเทศจะเสนอหรือเป็นกรังกราว และพิจารณาสัญญาหรือข้อตกลงที่ประเทศไทยจะ
ลงนามกับองค์การสหประชาชาติและนานาประเทศด้วย

นอกจากจะมีหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ให้
เชิญผู้เชี่ยวชาญ ทพวง กรม ที่เกี่ยวข้องมาร่วมพิจารณาด้วยทุกเรื่องไป

ถ้ามามีปัญหาที่ขัดสิ่งกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของ
กระทรวงการต่างประเทศ เว้นปัญหาที่เลขาธิการสหประชาชาติไถ่ถามหรือหา
เป็นต้น ปัญหาชนิดนี้คณะกรรมการจะพิจารณาพิจารณาหรือไม่ จึงได้หรือถนัดรัฐมนตรี
ไป

คณะรัฐมนตรีได้ขยายอำนาจหน้าที่ให้ดังต่อไปนี้

๑. นอกจากจะมีหน้าที่พิจารณาสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทย
ไทยจะลงเข้าเป็นภาคีด้วยแล้ว ให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณานโยบายต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่อง
กับความสมบูรณ์ถูกต้องแห่งสัญญาเหล่านั้น ตลอดจนเป็นผู้ให้ความเห็นในทางกฎหมาย
ระหว่างประเทศซึ่งกระทรวงการต่างประเทศจะเสนอหรือไปเป็นกรังกราวด้วย

๒. ให้ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ โทษให้กรรมการคณะนี้มีอำนาจ
หน้าที่พิจารณาสัญญาหรือข้อตกลงที่ประเทศไทยจะลงนามกับองค์การสหประชาชาติและ
นานาประเทศด้วย

ทั้งนี้ โขบอ้างเหตุผลว่า เนื่องจากมีปัญหบางประการเกิดขึ้นเกี่ยวกับ
 กับการพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ เหล่านี้ เช่นปัญหา เห็นว่าอนุสัญญาชนิดใดบ้างที่จะ
ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา เสียก่อน ตลอดจนปัญหาที่หากถึงถึงกฎหมายระหว่าง
 ประเทศบางประการอันเกี่ยวกับหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ เช่นปัญหาที่เสนา
 ธิการแห่งองค์การสหประชาชาติได้ตั้งถามมาเป็นต้น ฯลฯ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็น
 ของอาศัยผู้ที่มีความรู้ทั้งในทางกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในเป็นอย่างดี
 พิจารณา จึงอาจจะกระทำให้ออกก่อนแล้วกระทรวงการต่างประเทศก็จะต้องขอความ
 เห็นไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งอาจจะเป็นการล่าช้าไม่ทันกับความต้องการก็เป็น
 ได้ ฉะนั้น โดยที่เห็นว่าคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรี
 ได้ลงมติแต่งตั้งไว้แล้วนั้นประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมาย
 ภายในเป็นอย่างดี กระทรวงการต่างประเทศจึงเห็นสมควรขอให้คณะรัฐมนตรีลงมติ
 อนุมัติให้คณะกรรมการพิเศษดังกล่าวนี้มีอำนาจหน้าที่กว้างขวางออกไป ก้อนอกจากนี้
 หน้าที่พิจารณาอนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยจะต้องเข้าเป็นภาคีด้วยแล้ว
 ยังมีอำนาจหน้าที่พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความสมบูรณ์ถูกต้องของอนุสัญญา
 เหล่านี้ ตลอดจนเป็นผู้ให้ความเห็นในทางกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งกระทรวงการ
 ต่างประเทศจะเสนอหรือไปเป็นครั้งคราวด้วย

ง. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

การดำเนินงานของคณะกรรมการพิเศษ

ในการดำเนินงานของคณะกรรมการพิเศษนั้น เรื่องที่จะมาสู่คณะกรรมการ
 มาได้ ๒ ทาง คือ

๑. โดยคำสั่งคณะรัฐมนตรี
๒. โดยคำสั่งประธานกรรมการ

เรื่องที่มาโดยมติของคณะรัฐมนตรี ถึงประธานคณะกรรมการ โดยตรง
จะหาญการจะต้องห้ามนักเสนอรายชื่อกับประธานกรรมการ ทราบโดยมิชักช้า เพื่อ
ขอรับคำสั่งว่าจะให้ดำเนินการอย่างไร และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ก็ส่งตรงไป
ยังคณะรัฐมนตรี

เรื่องที่เข้ามาโดยคำสั่งของประธานกรรมการ เรื่องหาญเองนี้โดย
ปกติเข้ามาทางกรมกองต่าง ๆ เมื่อกรมกองได้รับแล้วก็จะทำหนังสือเสนอขึ้นไปตาม
ลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรี และรัฐมนตรีจะจัดส่งให้เสนอให้คณะกรรมการพิจารณา
อีกชั้นหนึ่ง เช่น เรื่องอนุมัติราชการสงเคราะห์ราษฎร เป็นต้น เมื่อคณะกรรมการ
พิจารณาเสร็จแล้วก็ส่งให้กรมเจ้าท่าดำเนินการต่อไป

อนึ่ง ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ พยานายก
รัฐมนตรีได้เสนอขอความเห็นใจว่า ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้แจ้งถึงคณะ
กรรมการต่าง ๆ ขึ้น เพื่อพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น เมื่อคณะกรรมการนั้น ๆ ได้
พิจารณาเห็นความเห็นประการใด ก็ควรจะตักเตือนเสนอขอมติคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะสั่งการ
หรือดำเนินการไป หากคณะกรรมการนั้นสั่งการไปแล้วเอง คณะรัฐมนตรีก็จะไม่ทราบ
เรื่องเลย และบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเงินก็อาจสั่งการไปเกิดเป็นภาระผูกพันในการที่
จะต้องงบประมาณด้วย จึงจำเป็นต้องให้คณะรัฐมนตรีได้รับรู้หรือเห็นชอบด้วยเสียก่อน
ทั้งนี้ นอกจากคณะกรรมการบางคณะที่คณะรัฐมนตรีไม่มอบอำนาจให้ไปพิจารณาดำเนินการ
และสั่งการไปได้ จึงควรสั่งการไปได้โดยไม่ต้องขอมติคณะรัฐมนตรีอีก ซึ่งคณะ
รัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นชอบด้วยตามที่ท่านนายกรัฐมนตรี เสนอ และให้คณะกรรมการ
ต่าง ๆ ถือเป็นเรื่องระเบียบปฏิบัติต่อไป

ระเบียบนี้ใช้คณะกรรมการต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้งในหน้าที่
ของกระทรวงถือถือเป็นระเบียบปฏิบัติต่อไป **รวมทั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อ
อันหมายบทความ**
พิจารณาอนุมัติต่าง ๆ ด้วย นั้นเอง

องค์ประชุมของคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาข้อเสนอสัญญาจ้าง

องค์ประชุมของคณะกรรมการนั้นจะต้องมีกรรมการอย่างน้อย ครึ่งหนึ่ง (ขณะนี้คณะกรรมการทั้งสิ้นจำนวน ๒๐ คน) จึงจะนับว่าเป็นองค์ประชุมได้ การประชุมโดยปกติมีไว้ทุก ๆ วันพุธ เวลา ๑๔.๓๐ น. ซึ่งกรรมการส่วนมากตกลงตามนี้ แต่ทั้งนี้ในทางปฏิบัติทั้งองค์ประชุมและกำหนดเวลาในการประชุมอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ด้วย

การโฆษณาเปิดเผยแพร่รายงานการประชุมของคณะกรรมการฯ

หนึ่ง ในการประชุมครั้งที่ ๔ คณะกรรมการฯ ได้อภิปรายกันในเรื่องที่จะควรโฆษณาเปิดเผยแพร่รายงานการประชุมของคณะกรรมการฯ นี้ให้ประชาชนทราบได้หรือไม่ และเมื่อได้พิจารณาแล้วโดยรอบคอบแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า การประชุมของคณะกรรมการฯ นี้เป็นเรื่องภายใน และบางครั้งที่มีการอภิปรายได้เพียงพาดพิงไปถึงต่างประเทศด้วย จึงลงมติไม่ให้การโฆษณารายงานการประชุมของคณะกรรมการฯ และให้ถือว่าเป็นเรื่อง "ห้ามเปิดเผย"

การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของประเทศไทย

ตามหลักการปฏิบัติในทวิภาคดำเนินการทำสนธิสัญญาของประเทศไทยนั้น

แนตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๐๒ หมวด ๘ มาตรา ๑๑ จะบัญญัติว่า กระทรวงการต่างประเทศมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการต่างประเทศก็ตาม แต่ในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศในกรณีที่สำคัญ อาทิเช่น การทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศนั้น ในทางปฏิบัติของนำเสนอมูลคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วแต่เดิมก่อน ทั้งนี้เนื่องด้วยคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นว่า ในปัจจุบันนี้ เหตุการณ์ของโลกก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การที่คณะรัฐมนตรีจะมาประชุมกันทุกเรื่องตามแบบเดิมนั้น เป็นการเสียเวลาอย่างยิ่ง รัฐมนตรีควรจะได้บริหารราชการในกระทรวงใดโดยกว้างขวาง และรับผิดชอบงานในหน้าที่ของกระทรวงซึ่งรับผิดชอบไว้มากที่สุด เรื่องใดอยู่ในอำนาจหน้าที่รัฐมนตรี ก็ให้รัฐมนตรีพิจารณาสั่งการไปได้ โดยไม่ต้องนำมาเสนอคณะรัฐมนตรีอีก คณะรัฐมนตรีจะประชุมปรึกษาเฉพาะในเมื่อจำเป็นจะต้องพิจารณาปัญหาเรื่องนโยบายหรือเรื่องใหญ่ ๆ ซึ่งมีความสำคัญมากเป็นพิเศษหรือเรื่องที่มีผลกระทบต่อท่านั้น จึงได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๐๒ กำหนดเรื่องที่ได้เสนอคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไว้

.....

๔. เรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (เช่น การยกฐานะสถานทูต การรับรองการแต่งตั้งทูตและกงสุลของต่างประเทศ การแต่งตั้ง ย้าย ถอดถอน ทูต กงสุล ซึ่งจะไปประจำในต่างประเทศ การทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ การเข้าเป็นภาคีในสัญญาความตกลงระหว่างประเทศ การเข้าเป็นสมาชิกขององค์การหรือสถาบันระหว่างประเทศ การตั้งทูตสันถวไมตรีไปเยือนต่างประเทศ การตั้งผู้แทนไปร่วมประชุมระหว่างประเทศ หรือประชุมองค์การข้ามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่กรณีปกติ การรับการเป็นสมาชิกประชุมหัวหน้ารัฐบาล ทูตสันถวไมตรี และผู้แทนต่างประเทศ เป็นแขกของรัฐบาล การช่วยเหลือและการรับความช่วยเหลือระหว่าง

ประเทศ หรือระหว่างประเทศโดยกับสถาบันต่าง ๆ

ผู้ชำนาญหน้าที่ตามกฎหมายในการดำเนินการ เกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของประเทศไทย

ตามคำสั่งของกระทรวงการต่างประเทศ เรื่องการ กำหนดหน้าที่ส่วนราชการในกระทรวงการต่างประเทศ ให้กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เป็นเจ้าหน้าที่พิจารณาสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศโดยทั่วไป ดำเนินการ เกี่ยวกับการที่ประเทศไทยจะเข้า เป็นภาคีในอนุสัญญาหรือความตกลงดังกล่าว ตลอดจนเป็นเจ้าหน้าที่ที่ความในปัญหาเกี่ยวกับสนธิสัญญาและความตกลง เหล่านี้ด้วย

แต่เนื่องด้วยปรากฏว่า การทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศรวมทั้งในรูปอนุสัญญา ความตกลง หนังสือแลกเปลี่ยนและอื่น ๆ ได้ดำเนินการมาหลายทาง โดยที่ในบาง เรื่องกระทรวงการต่างประเทศ หรือกรมสนธิสัญญาและกฎหมายไม่ได้รับตัวหรือของสนธิสัญญานั้น ๆ ไว้เป็นหลักฐาน ในบางกรณีกรมสนธิสัญญาและกฎหมายได้ทราบต่อ เมื่อเกิดมีปัญหาค้นและได้รับเรื่องมาพิจารณาเท่านั้น ฉะนั้น กองสนธิสัญญาแห่งกรมสนธิสัญญาและกฎหมายจึงเห็นว่า การทำสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการผูกพันรัฐหรือรัฐบาลนั้น กรมสนธิสัญญาและกฎหมายควรจะเป็นแหล่งกลางได้ทราบและมีตัวสนธิสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงนั้น ๆ อย่างครบถ้วน นอกจากความจำเป็นในด้านการรวบรวมหลักฐานชั้น เกี่ยวกับสนธิสัญญาและแก้ไขข้อเสียเปรียบในการทำสนธิสัญญา หรือความตกลงในโอกาสต่อไปด้วย

ในเรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศจึงมีหลักการอยู่ว่า จะขอความร่วมมือไปยังกระทรวงและหน่วยราชการต่าง ๆ ทุกกระทรวง ได้แจ้งให้กระทรวงการต่างประเทศทราบว่า กระทรวงนั้น ๆ ได้ทำหรือเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหรือรักษาการตามสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศกับต่างประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศใดบ้าง พร้อมทั้งขอให้ส่งสำเนาตัวบทที่ถูกต้องให้ ในกรณีที่เป็นสนธิสัญญาหรือความ

ตกลง ๒ ฝ่ายด้วย

ทั้งนี้รวมทั้ง สำนักงานคณะกรรมการฯ ในกระทรวงการต่างประเทศ
 ก็จะต้องมีหน้าที่แจ้งให้กรมสนธิสัญญาและกฎหมายทราบว่า กรมนี้ ๆ เป็นผู้เก็บ
 รักษาความเป็นการปฏิบัติการ หรือทำสนธิสัญญา สนธิสัญญา และความตกลงระหว่างประเทศ
 ไม่ว่าในรูปใดก็ตาม ว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งถ้าทางกรมสนธิสัญญาและกฎหมายยังไม่
 มีตัวบทก็จะขอให้ใหม่ขอสำเนาให้กรมสนธิสัญญาฯ ไว้ เป็นหลักฐานต่อไปอีกด้วย (๓)

หลักในเรื่องการเสนอข้อตกลงระหว่างประเทศของรัฐสภาของ
ประเทศไทย

ตามหนังสือกรมสารบรรณ กรม. ที่ กต. ๓/๒๔๕๔ ลงวันที่ ๓ มกราคม
 ๒๔๕๔ มีใจความว่า "ท่านนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งว่า ข้อตกลงระหว่างประเทศที่
 ประเทศไทยได้ทำความตกลงกับประเทศต่าง ๆ นั้น ให้เสนอสภาผู้แทนราษฎรทราบ
 เป็นประจำทุกเรื่องไป

จึงกราบทูลมา เพื่อจักได้รวบรวมรายงานเกี่ยวกับข้อตกลงระหว่าง
 ประเทศดังกล่าวแล้ว เพื่อเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรทราบเป็นประจำตามคำสั่งของท่าน
 นายกรัฐมนตรีต่อไป"

.....

และตามหนังสือสำนักเลขาธิการ กรม. ที่ กต. ๓๘๗/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม
 ๒๕๐๓ มีใจความว่า "เสด็จในกรมฯ รองนายกรัฐมนตรีได้ทรงประทานความเห็น

๑. หนังสือสัญญาที่ส่งเสนอสภา ก็เฉพาะหนังสือสัญญาที่ต้องขอความ
 เห็นชอบจากสภา กล่าวคือ หนังสือสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงเขตแดน และ
 หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อปฏิบัติตาม

๒. หนังสือสัญญาที่เสนอให้สภาทราบ ไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่บาง
 กรณี เช่น สัญญากู้เงินจากธนาคารโลก เขาเคยขอให้ส่งให้สภาทราบ

๓. ฉะนั้น ระเบียบทั่วไปจึงควรเป็นว่า ไม่เสนอให้สภาฯ ทราบ เว้นแต่กรณีที่จะต้องกับที่สัญญาว่าจะเสนอ หรือกรณีหนังสือสัญญา เช่น ทางกรมการเมือง ซึ่งคณะรัฐมนตรี เห็นควรให้สภาฯ ทราบเป็นพิเศษ

๔. กรณีอนุสัญญา (เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินอันรวมในกรณีภัยแล้งด้วย) ฉบับนี้ ไม่ควรเสนอให้สภาฯ ทราบ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับฝ่ายบริหารเท่านั้น

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๐๓ จึงมีมติเห็นชอบด้วย โดยไม่คองนำเสนอสภาฯ ทราบ ตามที่เสด็จในกรมฯ รองนายกรัฐมนตรีทรงประทานความเห็นมา"

อย่างไรก็ตามสรุปได้ว่า การวินิจฉัยว่า สนธิสัญญา^{หรือ} ความตกลงใดจะต้องให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบด้วยหรือไม่นั้น เป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีผู้ทำหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารประเทศเป็นผู้วินิจฉัย และในทางปฏิบัติก็เป็นเช่นนั้น เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะเห็นสมควรให้สภาฯ วินิจฉัย

หลักในเรื่อง การประกาศหนังสือสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศของประเทศไทย

กระทรวงการต่างประเทศได้ให้เสนอคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณอนุสัญญากวาง ๆ ให้พิจารณาว่าหลักเกณฑ์ในการประกาศระบมรารของกรให้ และประกาศหนังสือสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศตลอดความจำเป็นหนังสือสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศซึ่งกล่าวในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และคณะกรรมการดังกล่าวได้พิจารณาเรื่องนี้เสร็จสิ้นลงแล้วมีมติดังต่อไปนี้

๑. การทำหนังสือสัญญานั้น เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕๐ แต่พระมหากษัตริย์หาได้ทรงใช้พระราชอำนาจนี้ด้วยพระองค์เองไม่ ฝ่ายบริหารเป็นผู้ใช้แทน เพราะฉะนั้น เมื่อฝ่ายบริหารไปทำหนังสือสัญญาใด ๆ แล้ว ก็ควรจะต้องแสดงออกว่าได้รับมอบอำนาจจากพระมหากษัตริย์ให้ไปทำ หรือว่าได้กราบบังคมทูลฯ ให้ทรงทราบแล้ว การ

แสดงออกทั้งนี้ยอมทำได้ โดยมีประกาศพระบรมราชโองการในหนังสือสัญญาฉบับนั้น ๆ

การประกาศพระบรมราชโองการนี้ ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นแบบอย่างใดไว้ ฉะนั้น การประกาศพระบรมราชโองการดังกล่าว จึงอาจปรากฏในรูปใดก็ได้เป็นการภายใน การประกาศพระบรมราชโองการในหนังสือราชกิจจานุเบกษาจึงไม่เป็นสาระสำคัญของหนังสือสัญญา เพราะว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศนั้นเป็นการผูกมัดประเทศ มิได้ผูกมัดประชาชนโดยตรง ถ้าหากว่าหนังสือสัญญาใดจะมีข้อความอันเป็นการผูกมัดประชาชนแล้ว ฝ่ายบริหารก็ย่อมต้องทราบกฎหมายเพื่อบังคับให้เป็นไปตามหนังสือสัญญานั้น ๆ อยู่เอง แต่เมื่อในทางปฏิบัติได้ถือเป็นเรื่องเป็นไปประกาศพระบรมราชโองการในหนังสือสัญญาในหนังสือราชกิจจานุเบกษามาราวนานแล้ว ก็เป็นเรื่องปฏิบัติที่สมควร

๒. โดยที่ในปัจจุบันนี้ มีหนังสือสัญญาระหว่างประเทศหลายชาติไทย ซึ่งมีความสำคัญคล้ายกันอยู่ และแต่ละชนิดก็ประเพณีระหว่างประเทศในการทำหนังสือสัญญาคล้ายกันอยู่ จึงเป็นความจำเป็นที่เราจะต้องปฏิบัติตามประเพณีระหว่างประเทศนั้น ๆ โดยเฉพะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นหนังสือสัญญาหลายฝ่าย แต่พร้อมกันนั้น เพื่อความสมบูรณ์แห่งกฎหมาย เราก็มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย เพราะฉะนั้น จึงลงมติให้ประกาศพระบรมราชโองการตามแบบประกาศนี้เพื่อความคล้ายกันลงไปตามกรณี สุดแต่ความสำคัญของหนังสือสัญญาแต่ละชนิดที่ได้ทำไป

๓. การทำหนังสือสัญญากับองค์การต่าง ๆ ของสหประชาชาติ เช่น ธนาคารโลก ฯลฯ ได้พิจารณาแล้ว คณะกรรมการฯ ลงมติว่า หนังสือสัญญาประเทศนี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๐ ซึ่งมีบทบังคับแต่เพียงในเรื่องหนังสือสัญญานานาชาติ แต่องค์การระหว่างประเทศไม่เป็นประเทศตามกฎหมาย จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่ประการใด แต่ทว่า เพื่อถือเป็นหลักในการปฏิบัติให้เป็นระเบียบเกี่ยวกับในการประกาศ ก็สมควรที่จะได้กำหนดแบบการประกาศให้ทราบความตกลงเหล่านั้นไว้ด้วย

๔. แบบที่จะใช้ในการประกาศพระบรมราชโองการให้หนังสือสัญญา หรือประกาศให้ทราบความตกลงนั้น คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาตกลงมติเห็นชอบ ในแบบที่ใช้ปฏิบัติอยู่แล้วสำหรับ (๑) การประกาศพระบรมราชโองการให้สนธิสัญญา เช่น สนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์ และการเดินเรือ (๒) ประกาศขยายการให้ สนธิสัญญา เช่น หมายสนธิสัญญาการค้าพาณิชย์และการเดินเรือ (๓) ประกาศให้อนุ สัญญา เช่น อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยระบอบการเนกริก และ (๔) ประกาศ ให้ความตกลงที่มีความสำคัญ เช่น ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหารระหว่าง รัฐบาลแห่งประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา (เอกสาร หมายเลข ๑ ถึง ๔) สำหรับแบบประกาศให้ความตกลงที่มีความสำคัญน้อยลงมา เช่น ความตกลงขายแทน เห็นควร เป็นประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรี (เอกสาร หมายเลข ๕) ส่วนแบบ สำหรับประกาศความตกลงอันองค์การระหว่างประเทศ เช่น ความตกลงกับธนาคาร โลก เห็นสมควรใช้ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี (เอกสาร หมายเลข ๖)

๕. การประกาศคำเปิดตัวหนังสือสัญญาต่าง ๆ นั้น คณะกรรมการ ลงมติว่าไม่เป็นสาระสำคัญแห่งความสมบูรณ์ของหนังสือสัญญา การที่จะประกาศคำ เปิดหรือไม้ออกแต่ฝ่ายบริหารจะพิจารณาดูว่า ประชาชนควรได้รับทราบข้อความ ในหนังสือสัญญานั้น ๆ หรือไม่ อย่างไรเท่านั้น และเรื่องนี้คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ ด้วยและอนุมัติให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไปได้ (หนังสือกรมเลขานา นี. ถ. ๑๒๐๑๖/๒๔๕๔ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๔๕๔)

(เอกสารหมายเลข ๒. แบบประกาศขมายสนธิสัญญา ฯ)

ประกาศ

ขมายสนธิสัญญาการพาณิชย์และการเดินเรือ
ระหว่างประเทศไทยกับ

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่เมื่อในข้อ แห่งสนธิสัญญาการพาณิชย์และการเดินเรือ
ระหว่างประเทศไทยกับ ฉบับซึ่งลงนามกัน ณ เมื่อวันที่
. พ.ศ. ว่า พระบาทสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิต
. จะทรงบอกกล่าวพระวราชประสงค์ทางผู้แทนของพระองค์
. ว่า จะขมายสนธิสัญญานี้ไปถึงอาณาเขต อาณาเขตอันมีทะเล
หรือรัฐอารักขาใด ๆ หรืออาณาเขตในอาณัติใด ๆ ซึ่งรัฐบาล
ใจดีนำมาจออาณัติอยู่ก็ได้ และสนธิสัญญานี้จะไต่ขยายไปถึงอาณาเขตใด ๆ ที่ระบุ
ไว้ในคำบอกกล่าวนั้น ถึงแก่พ้นบอกกล่าวเป็นอันไป และ

โดยที่ โดยหนังสือลงวันที่
พุทธศักราช บอกกล่าวมาตามความในข้อ ว่า พระบาท
สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพจะไต่ขยายสนธิสัญญาไปถึง
.

จะได้ สนธิสัญญาการพาณิชย์และการเดินเรือระหว่างประเทศไทย
กับ ดังกล่าวข้างต้น ในส่วนพระบาทสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิต
. จึงเป็นขยายไปถึงอาณาเขตที่ระบุมาข้างต้น ถึงแก่พ้นวันที่
. พุทธศักราช เป็นอันไป

ประกาศ ณ วันที่ พุทธศักราช
ณ วันที่ ในรัชกาลปัจจุบัน
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.
.

(เอกสารหมายเลข ๓. แบบประกาศใช้อนุสัญญา)

ประกาศใช้อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย.....

.....
ซึ่งได้ลงนามกัน ณ เมื่อวันที่ พุทธศักราช.....

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่ผู้แทนฝ่ายไทยได้ลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศ

..... ซึ่งได้ลงนามกัน ณ เมื่อวันที่

..... พุทธศักราช และ

โดยที่ในมีพระราชสาส์นลงวันที่

พุทธศักราช มณฑลไว้กับ ผู้รักษานิติสัญญาฉบับนี้ตั้งแต่วันที่

..... พุทธศักราช แล้ว และความความในอนุสัญญา

ดังกล่าว อนุสัญญานี้เป็นอันมีผลบังคับใช้แก่บรรดาประเทศที่ลงนามแต่ละประเทศ
นับแต่วันที่ประเทศนั้นได้ทำการสัตยาบันเป็นอันไป

ฉะนั้น อนุสัญญาฉบับนี้จึงเป็นอันใช้ระหว่างราชอาณาจักรกับ

ประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ตั้งแต่วันที่

พุทธศักราช เป็นต้นไป

ประกาศมา ณ วันที่ พุทธศักราช ...

เป็นปีที่ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

.....

(เอกสารหมายเลข ๘. แบบประกาศใช้ความตกลง แบบ ๑)

ประกาศ
ใช้ความตกลงว่าด้วย
ระหว่าง
รัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาล.....

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า
โดยที่ความตกลงว่าด้วย
ระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาล
ซึ่งได้ลงนามกัน ณ เมื่อวันที่
พุทธศักราช มีบทในข้อ ว่าจะได้ใจบังคับตั้งแต่วันที่
.....
ฉะนั้น ความตกลงนี้จึงเป็นอันใช้บังคับตั้งแต่วันที่
..... พุทธศักราช เป็นต้นไป
ประกาศมา ณ วันที่ พุทธศักราช
เป็นปีที่ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
.....
.....

(เอกสารหมายเลข ๖)

เมฆประกาศความตกลงกับองค์การระหว่างประเทศ

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง ความตกลงว่าด้วย
ระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทยกับ

โดยที่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทำความตกลง
ว่าด้วย
กับ

โดยที่ความตกลงนี้ได้ลงนามกัน ณ
เมื่อวันที่ พุทธศักราช และ
มีบทในข้อ ว่าจะได้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่
ฉะนั้น จึงประกาศให้ทราบทั่วกัน

สำนักนายกรัฐมนตรี

วันที่ ๒๕

วัตถุประสงค์หลักถาวรและสาระสำคัญของสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับต่างประเทศ

จะเห็นได้ว่า สนธิสัญญาทางไมตรีที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศเป็น ความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐใดทำอันไว้ออกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีสันติภาพ พัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตร ที่มีอยู่แล้วต่อกันให้สนิทสนมกลมเกลียวกันยิ่งขึ้น ส่งเสริม การค้าระหว่างสองประเทศ ให้หลักประกันให้คนไทยในบังคับของประเทศคู่ภาคีแต่ละฝ่าย เข้าไปกักอายุและประกอบอาชีพได้ ก็เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองและความปลอดภัยใน ระหว่างที่อยู่ในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย

ฉะนั้น จึงกล่าวอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า สนธิสัญญาทางไมตรี เป็นความตกลง ขันมุขฐานในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ

หลักการสำคัญของสนธิสัญญาทางไมตรีที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศ จึงเป็นเรื่องความเสมอภาค การฉ้อฉลโดยประตึบัติต่อกัน หลักความเป็นธรรม และ หลักคุณประโยชน์แก่กันและกัน เป็นเกณฑ์โดยมีการปฏิบัติอย่างชาติที่ไ้ได้รับอนุเคราะห์ ยิ่งใน เรื่องเกี่ยวกับการพาณิชย์และการเดินเรือ และการประมงหรืออย่างอื่น ชาติที่ใน เมืองในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษีอากร

การฉวยพิทักษ์ประตึบัติต่อกัน (reciprocity)

ได้แก่การที่รัฐหนึ่งยอมให้การ ประตึบัติต่อรัฐภาคีสัญญาในเรื่องใดเรื่อง หนึ่ง โดยไม่เงื่อนไขว่ารัฐที่สองนี้จะต้องให้การ ประตึบัติ เช่นเดียวกันเป็นการตอบแทน ในเรื่องนั้น

การประตึบัติอย่างชาติที่ไ้ได้รับอนุเคราะห์เพียง (Most-favoured nation treatment)

ได้แก่การที่รัฐหนึ่งให้การ ประตึบัติต่อคนชาติของรัฐภาคีสนธิสัญญา เท่า เทียมกับ การประตึบัติที่รัฐแรกได้ให้หรือจะ ให้แก่คนชาติของรัฐที่สามให้สนธิสัญญา กับ รัฐแรก

การประตึบัติอย่างคนชาติสืบเมือง (national treatment)

ได้แก่การที่รัฐหนึ่งให้การ ประตึบัติต่อคนชาติของรัฐภาคีสนธิสัญญา อย่าง เกี่ยวกับการ ประตึบัติที่ให้แก่พลเมืองของตน

ส่วนหลักความเป็นธรรมและหลักคุณประโยชน์แก่กันและกันนั้น เป็นสิ่งที่มี
มีความหมายชัดเจนอยู่แล้ว จึงไม่ขอขยายความ

ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยเรามีสนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชยกรรมและการเดิน
เรือกับต่างประเทศ ๒๑ ประเทศ คือ สวีเดน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส
เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ อินเดีย โปรตุเกส เคนมาร์ก อิตาลี เบลเยียม นอร์เวย์
เยอรมันนี สหภาพเศรษฐกิจ เมดิเตอร์เรเนียน-ดักคัมเบอร์ก สวิสเซอร์แลนด์ จีน ซิโนโปนิส
อินโดนีเซีย ซาม่า ปากีสถานและอิหร่าน

บรรดาสนธิสัญญาทางไมตรีที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศดังกล่าวมา
ข้างต้นนี้ ส่วนใหญ่ทำกันเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

จะมีสันติภาพและมิตรภาพเป็นนิรันดร์ระหว่างประเทศทั้งสอง

ข้อความนี้ เป็นข้อความที่ใช้ในสนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชยกรรมและการเดิน
เรือ โดยทั่วไปและมีความหมายปรากฏชัดเจนอยู่ในตัวแล้ว

เสรีภาพที่จะเข้าไปเดินทางและตั้งถิ่นฐาน

คนชาติ ของรัฐภาคีแต่ละฝ่ายมีเสรีภาพที่จะเข้าไปเดินทางและตั้งถิ่น
ฐานในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งและไปจากที่นั้น ในการนี้จะได้รับประโยชน์แห่ง
สิทธิและเอกสิทธิ์หรืออย่างเดียวกับที่ให้แก่คนชาติแห่งชาติที่ไว้รับรอง เพราะเหตุ
นี้เอง โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้อยู่ ณ ที่นั้น กฎหมายเหล่านี้ ใน
ส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยเราได้แก่ พ.ร.บ. คนเช่าเมือง พ.ศ. ๒๔๔๑ และ พ.ร.บ. แก้ไข
เพิ่มเติม พ.ร.บ. การจดทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๔๓ และ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม

เสรีภาพในการถือศาสนา คนชาติของรัฐภาคีแต่ละฝ่ายมีเสรีภาพเต็มที่

ในการถือศาสนาและในการประกอบพิธีกรรมความเชื่อใดของตนไปว่าจะเป็นการ
กระทำเฉพาะบุคคลหรือการสาธารณะก็ตาม ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ
ที่ใช้อยู่ ณ ที่นั้น แต่เดิมทีเดียว เสรีภาพในการถือศาสนาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ
และนำมาเป็นบทกำหนดในสนธิสัญญามาก ทั้งนี้ เพราะยังมีกรณีกีดกันหรือจำกัด
เสรีภาพในการถือศาสนากันอยู่ปัจจุบัน ใม่มีการยอมรับหลักเสรีภาพในการถือศาสนา
กันอย่างกว้างขวาง มีปรีชาญาณกว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รัฐบาลการมีเสรีภาพในการ

นับถือศาสนา ฉะนั้น ความสำคัญที่จะนำมาเป็นข่งกำหนดในสนธิสัญญาจึงสมควรจะต้อง
เสริมภาพในการประกอบกิจการต่าง ๆ เสริมภาพในเรื่องนี้ได้แก่เสริมภาพ
 ในการประกอบวิชาชีพ การพาณิชย์ อุตสาหกรรม และการอื่น ๆ ที่ระบอบกฎหมาย
 การครอบครองบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรม คลังสินค้า และร้าน ตลอดจนไปจนถึงการ
 ใจผู้อื่นรับธุระเป็นตัวแทนตามที่จะเลือก และพึงกระทำการอย่างใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับ
 หรือจำเป็นในทางการค้าได้โดยทั่วไปด้วย แต่ : ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและข้อ
 บังคับที่ไซ้ไซ้ ๗ นั้น ซึ่งในทางปฏิบัติกับยอมจะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป
 กล่าวคือ กิจการใดที่ไม่มีกฎหมายห้ามหรือกำหนดเงื่อนไขไว้ว่าจะต้องได้รับอนุญาตก่อน
 ย่อมทำได้ทันที กิจการใดที่มีเงื่อนไขไว้ให้ได้รับอนุญาตก่อน จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
 เป็นเรื่อง ๆ ไป

กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน หมายถึงการเป็นเจ้าของ
 กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทุกประเภท โดยประการต่าง ๆ เช่นโดยทางซื้อขาย แลกเปลี่ยน
 หรือยกให้ การสละสิทธิ์ทางนัยกรรม สัมมรดกหรือโดยทางอื่นใดที่ช่วยด้วยกฎหมาย
 รวมตลอดถึงการจำหน่ายโอนด้วย กฎเกณฑ์ภาคีสถิติสนธิสัญญาจะได้รับผลประสิทธิผลอย่างคน
 ชาติที่ได้รับอนุญาตเพราะยังมีเงื่อนไขไว้ว่า ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ ๗ นั้น

ความคุ้มครองอันถึงเป็นเมืองนิคม หมายถึงความคุ้มครองป้องกันเพื่อ
 ความปลอดภัยของชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของสมาชิกของรัฐภาคี รัฐมีหน้าที่จะต้อง
 ให้ความคุ้มครองป้องกันอย่างเต็มที่แก่ทุกคนที่อยู่ในอาณาเขต โดยไม่เลือกว่าเป็นคน
 พื้นเมืองหรือคนต่างด้าว คนชาติภาคีสถิติสนธิสัญญาใดคู่ปโลกสิทธิ์ในเรื่องนี้เท่าเทียมกัน
 กับคนพื้นเมือง โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ไซ้ไซ้ ๗ ได้แล้ว และโดยมี
 เงื่อนไขสงวนการถือคามและการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าว

ภาษีอากร สนธิสัญญากำหนดให้คนชาติของรัฐภาคีสถิติสนธิสัญญาจะได้รับผล
 ประสิทธิผลอย่างเดียวกับคนพื้นเมืองในเรื่องการเสียภาษีอากร นอกจากค่าธรรมเนียม
 บางประเภทที่จักเก็บเฉพาะจากคนต่างด้าว เช่น ค่าธรรมเนียมเข้าอาศัย ค่า
 ธรรมเนียมเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติตามแบบพิธีการตำรวจ ให้ได้รับผลประสิทธิผลอย่าง
 คนชาติที่ได้รับอนุญาตเพราะหนึ่ง

การเกณฑ์เป็นทหารและการเรียกต่าง ๆ เพื่อการทหาร สนธิสัญญาฉบับที่หกกำหนดให้ประชาชนของรัฐภาคีได้รับยกเว้นในอาณาเขตของรัฐอีกฝ่ายหนึ่งจากการเกณฑ์เป็นทหาร และจากการชวบราชการทหารใด ๆ ด้วยตัวตน กับทั้งจากการระดมทุนใด ๆ ไม่ว่าเป็นเงินหรือเป็นของซึ่งเก็บแทนการรับราชการหรือการช่วยราชการดังกล่าวแล้ว ส่วนการเรียกต่าง ๆ เพื่อการทหารนั้น ประชากรของรัฐภาคีจะไม่ถูกบังคับด้วยการเรียกเกณฑ์ในราชการทหาร นอกจากที่บังคับกับแกนชาติพื้นเมืองเอง และจะต้องมีการใช้มาตรการเรียกเกณฑ์นั้น

ศาลยุติธรรม หมายถึงว่า ประชากรของรัฐภาคียอมขึ้นศาลยุติธรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อเรียกธงและป้องกันสิทธิของตนได้ เช่น เค็ดกับคนพื้นเมืองและชนชาติที่ได้รับอนุเคราะห์หนึ่ง ไม่ว่าในฐานะเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ดี หรือเป็นผู้ร้องก็ได้ ในการนี้ยอมมีสิทธิที่จะเลือกและวางจำคุกกฎหมาย หมายความ หรือผู้แทนในคำเนิมนการแทนตนได้ เป็นการไหลลปร ะติบติอย่างกันพื้น เมืองและนลปร ะติบติอย่างชาติที่ ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง

บริษัทหุ้นส่วน และสมาคม บริษัทจำกัด หุ้นส่วนและสมาคม ไม่ว่าจะได้ตั้งขึ้นตามกฎหมายของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญาหนึ่งยอมได้รับอนุญาตให้เข้าไปใช้สิทธิของตนในอาณาเขตของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ ฟ้องหรือแก้คดีในศาลได้ไม่ว่าจะในฐานะเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ตาม แต่ในการนี้จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญานั้น บริษัทจำกัด หุ้นส่วนและสมาคมเหล่านี้จะมีเสรีภาพที่จะตั้งถิ่นฐาน ตั้งสาขาหรือสำนักตัวแทน และประกอบกิจการในประเทศนั้นได้ เมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในกฎหมายของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญาแล้วและในการประกอบกิจการทั้งปวง จะได้อุปโภคผลประ ะติบติอย่างบริษัท หุ้นส่วนและสมาคมของรัฐถิ่นที่อยู่ นั้น ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามกฎหมายของนาน เมือง

ภาษีศุลกากร สนธิสัญญามีข้อกำหนดในเรื่องนี้ว่า พิกัดอัตราภาษีศุลกากรทั้งขาเข้าและขาออกนั้น ให้แต่ละฝ่ายได้รับผลประ ะติบติอย่างชนชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง

การค้าขายและการเดินเรือ เหนือชาติของรัฐภาคีอนุสัญญาทั้งสองฝ่าย มีเสรีภาพสมบูรณ์ทุกประการในทางการค้าขายและการเดินเรือไปมาดังกล่าว ทั้งนี้รวมไปถึงการเสียค่าภาระและพิธีการแห่งท่าเรือด้วย

การค้าขายตามชายฝั่ง และการจับสัตว์น้ำ ตามปกติ การค้าขายตามชายฝั่งทะเล เป็นสิ่งที่รัฐเจ้าของฝั่งพึงสงวนไว้สำหรับพลเมืองของตน จึงไม่สมควรลงมือขึ้น ให้การค้าขายตามชายฝั่ง เป็นไปตามกฎหมายหรือข้อบังคับของรัฐเจ้าของฝั่ง ส่วนการจับสัตว์น้ำตามหลักปฏิบัตินี้ระหว่างประเทศ การจับสัตว์น้ำในอาณาเขตหรือทะเลอาณาเขตเป็นสิทธิของรัฐเจ้าของฝั่งพึงสงวนไว้ให้แก่พลเมืองของตนโดยเฉพาะเท่านั้น สิทธิของตนต่างควรจึง เป็นไปในทำนองเดียวกันที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็จะต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่เกี่ยวข้องนั้น(พ.ร.บ. ว่าด้วยสิทธิการประมง ในเขตการประมง ไทย ๒๕๒๒)

เรืออับปางหรือมีเหตุฉุกเฉิน เรื่องนี้เป็นการวางหลักทั่วไป เรือรบหรือเรือค้าขายลำใดของรัฐภาคีซึ่งถูกบังคับโดยพายุหรือโดยเหตุฉุกเฉินควรรายชื่อไว้ให้ต้องเข้าหาที่กำบังอาศัยในเมืองท่าของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น จะต้องมิเสรีภาพในขั้นที่ระดมหรือแก่เรือใหม่ จัดหาเสบียงและของใช้ที่จำเป็นทุกอย่างและกลับออกทะเลไปโดยไม่ต้องเสียค่าภาระใด ๆ นอกจากที่เรือของรัฐเจ้าของฝั่งนั้นจักต้องเสียในพิธีการบางอย่างเดียวกัน

หลักที่เกิดจากความตกลงระบอบนี้คือ

๑. เรือลำใดของรัฐภาคีอนุสัญญาฝ่ายใด จะเป็นเรือรบหรือเรือค้าขายก็ได้ ถ้ามาเกยตื้นขึ้น หรืออับปางลงตามฝั่งทะเลของประเทศไทย เหนือหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่จะต้องรับแจ้ง เรื่องไปพบพนักงานกงสุลของประเทศเจ้าของเรือซึ่งประจำอยู่ ณ ตำบลนั้นหรือที่อยู่ใกล้ที่สุดในตำบลที่ใกล้เคียงที่สุดทราบ

๒. สันถัมภ์และชาวของต่าง ๆ ที่ช่วยหรือกู้มาได้จากการที่เรืออับปางรวมทั้งที่ได้ถูกโยนลงทะเลด้วยกัน จะต้องมอบให้แก่เจ้าของเรือหรือผู้แทนของเขา

หรือถ้าเราของ เรือหรือผู้แทนของเราไม่อยู่ ณ ที่นั้นก็ต้องมอบให้พนักงานกงสุลของประเทศที่เจ้าของ เรือมีสัญชาติ

๓. สินค้าและข้าวของต่าง ๆ ที่อยู่บนเรือถูกทำลายโดยอุบัติเหตุเรือขึ้นฝั่ง รวมทั้งที่ตกอยู่ในทะเลด้วยนั้น ไม่ต้อง เสียภาษีศุลกากรอย่างใด เว้นไว้แต่จะใส่เข้าตามกำหนดศุลกากรออกไปจำหน่ายวิโคตภายในเมืองนั้น จึงพึง เสียภาษีตามธรรมดา

เรือรบ สำหรับ เรือรบนั้นมีข้อกำหนดว่า เรือรบแห่งรัฐภาคีคู่สนธิสัญญาแต่ละฝ่ายพึง เข้าไปพักอยู่และกระทำการซ่อมแซมได้ ในเมืองท่าและที่อื่น ๆ ทั้งฝั่งของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งยอมให้ เรือรบของชาติอื่น เข้าไปได้ ทั้งนี้จะลงปฏิบัติตามระเบียบของบังคับของรัฐนั้น เรื่องนี้ ตามหลักปฏิญะหว่างประเทศนั้น การที่เรือรบของรัฐหนึ่งจะเข้าไปในอาณาเขตหรือเมืองท่าของอีกฝ่ายหนึ่งจะคงขออนุญาตล่วงหน้าโดยทางทูต ต่อเมื่อรัฐเจ้าของเมืองท่าไม่ประสงค์แล้ว จึงจะเข้าไปได้ หลักอันนี้ใช้ในกรณีทั่วไป ไม่ว่าสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างสองประเทศ จะกำหนดหรือไม่ก็ตาม และถึงแม้จะมีข้อกำหนดเช่นนั้น ก็จะต้องปฏิบัติตามหลักที่ว่ามีไว้เสมอ

เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ เปแทนซ์ เรื่องนี้ เมื่อได้ปฏิบัติตามแบบวิธีซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว คนชาติของรัฐภาคีคู่สนธิสัญญายอมใคร่มีความคุ้มครองในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง เสมือนคนพื้นเมืองหรือคนชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ (พ.ร.บ. คุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. ๒๔๘๔ และ พ.ร.บ. ว่าด้วยเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๔๘๔)

กงสุล ในเรื่องเกี่ยวกับกงสุลนี้ สนธิสัญญากำหนดให้รัฐภาคีแต่ละฝ่ายตั้งกงสุลใหญ่ กงสุล และพนักงานกงสุลให้ไปอยู่ใน เมืองหรือเมืองท่าที่อยู่ได้เจ้าพนักงานอย่างเดียวกับของรัฐอื่น ๆ ไปอยู่เป็นได้ แต่จะปฏิบัติงานหน้าที่กงสุลได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตที่จำเป็นแล้ว บุคคลเหล่านี้จะได้อุปโภคเอกสิทธิ์และความคุ้มกันต่าง ๆ ซึ่งยอมรับทั่วไปโดยกฎหมายระหว่างประเทศและอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์

ข้อยกเว้น ทว่าด้วยผลประสิทธิผลแห่งชาติที่ได้รับอนุเคราะห์หนึ่ง ได้กล่าว
มาแต่ในตอนที่สนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์และการเดินเรืออิทธิพลให้ผลประโยชน์
อย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์หนึ่ง เป็นเงื่อนไขหนึ่งในการให้การประสิทธิผลกันเป็นส่วน
ใหญ่ แต่มีบางกรณีหรือรัฐภาคีสัญญาได้สงวนสิทธิไม่ให้นำเอาการให้ผลประโยชน์อย่าง
ชาติที่ได้รับอนุเคราะห์หนึ่งมาไว้บังคับต่อกัน โดยถือ เป็นพฤติการณ์พิเศษ กล่าวถึงความ
อนุเคราะห์ที่รัฐภาคีสัญญาให้หรือจะได้ออกไปแก่รัฐใด ก็ยกเว้น เพื่อให้ความสะดวก
แก่การไปมาค้าขายรายแค้น เกี่ยวกับการเดินเรือหรือการไปทางน้ำจากแดนที่เดินเรือ
จากทะเลไม่ได้แก่รัฐภายนอกเกี่ยวกับสหภาพอุตสาหกรรมและเพื่อหลีกเลี่ยงการเก็บภาษี
ซ้อนหรือเพื่อคุ้มครองรายได้แผ่นดินแห่งกันและกัน

ข้อยกเว้น สนธิสัญญาได้มีข้อกำหนดยกเว้นอยู่ในบางเรื่องด้วยกัน กล่าว
คือ ให้ถือว่า บทบัญญัติต่าง ๆ ในสนธิสัญญานี้ไม่กระทบกระเทือนหรือข่มขู่ หรือ
เปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือกฎอัยการทั้งหลายใด ๆ ของรัฐภาคีสัญญาแต่ละฝ่ายซึ่ง
ใช้ก่อนเวลานี้ หรือจะได้ออกขึ้นต่อไป อันว่าด้วยการเข้าเมือง การแปลงชาติ การ
สำรวจ และการรักษาความปลอดภัยของมหาดิน หมายความว่า รัฐภาคีสัญญาแต่ละ
ฝ่ายจะยกขมขู่หรือข้อหนึ่งข้อใดในหนังสือสัญญานี้ขึ้นอ้าง เพื่อเรียกร้อง เอกสิทธิ์
หรือประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับการเข้าเมือง การแปลงชาติ การสำรวจ
และการรักษาความปลอดภัยมหาชนในประเทศของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ต่างฝ่ายต่าง
สงวนไว้ซึ่งเสรีภาพที่จะออกกฎหมายอย่างไร ๆ ก็ได้ ตามความพอใจของตน เช่น
ในเรื่องการกำหนดโควตาคนเข้าเมือง เป็นต้น

อายุของสนธิสัญญา สนธิสัญญาได้กำหนดไว้ ๕ ปี สนธิสัญญาประเภท
นี้ใช้ต่อเรื่อยจนกว่าจะมีการบอกเลิกโดยรัฐภาคีสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (๑)

(๑) คำบรรยายในการศึกษาและอบรมข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ เรื่อง
สนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับต่างประเทศของนายสถิตย์ เสถียรไทย

บทที่ ๔

การศึกษา เฉพาะกรณีเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญา
ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่าน

บทนี้ เป็นบทที่ศึกษาตัวอย่างการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ โดยศึกษา เฉพาะกรณีเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่าน ซึ่งได้มีการลงนามกัน เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐ ณ กรุงเทเพซ และได้มีการให้สัตยาบันกันขึ้น เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๑๐ ณ กรุงเตหะราน

โดยจะแยกศึกษาพิจารณาความสำคัญ คือ จะศึกษาดังภูมิหลังเกี่ยวกับ สถานะของประเทศอิหร่าน การริเริ่มเข้าทำสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่าน การดำเนินการเจรจาทำความตกลง เกี่ยวกับการยก ร้างสนธิสัญญา การปฏิบัติของฝ่ายไทยเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญานี้ การลงนาม การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร การประกาศใช้ ตลอดจนการจดทะเบียนสนธิสัญญาทาง ไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่าน ตามลำดับ

ในบรรดาประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียในปัจจุบันนี้ไม่มีประเทศที่ ยังคงดำรงความเป็นราชอาณาจักรสืบต่อกันมาตามชนบทรรมนิยมประเพณีในสมัย โบราณ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงในรูปการปกครองไปบ้าง คือ การ ปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญได้แพร่หลาย เข้ามานแทนการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชก็หาไม่ แต่รูปของรัฐในแบบราชอาณาจักรก็ยังคงดำรงอยู่ในประเทศไทย และประเทศใน เอเชียที่ยังคงเป็นราชอาณาจักรก็ยังคงมีอยู่หลายประเทศ ประเทศหนึ่งที่สำคัญใน จำนวนนี้ก็คือ จักรวรรดิอิหร่าน

ประเทศอิหร่านหรือเปอร์เซียเป็นจักรวรรดิเก่าแก่มากโบราณ ใน ปัจจุบันตั้งอยู่ทางตะวันตกของ เอเชีย ซาณา เซกติดกับไซเบียสทางเหนือ ติดกับตุรกี และอิรักทางตะวันตก ทางตะวันออกติดกับปากีสถานและอัฟกานิสถาน ส่วนทางใต้

คิดข้าว เปอร์เซียและทะเลโฉบาน อุณหภูมิเปลี่ยนแปลงมาก หน้าร้อนร้อนถึง ๑๐๐ องศาฟาเรนไฮท์ เมื่อถึงหน้าหนาว ก็หนาวถึงศูนย์องศา ชาวเมืองส่วนใหญ่ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมและทำอุตสาหกรรมก็มี ชาวอิหร่านเป็นจำนวนไม่น้อยทำงานอยู่ในโรงงานกลั่นน้ำมัน ซึ่งผลิตได้เป็นอันดับที่ ๔ ของโลก อิหร่านมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ ๒ ล้านคน

ก่อนที่จะเจริญรุ่งเรือง เช่นทุกวันนี้ อิหร่านได้ผ่านอุปสรรคมากมาย เมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๒ กำลังทหารของโซเวียตและอังกฤษเข้ายึดครองประเทศอิหร่าน แต่อีกสองปีต่อมา เมื่ออิหร่านทำความตกลงกับพันธมิตรแล้ว ประธานาธิบดีรูสเวลต์ เซอร์วินสตัน เชอร์ชิลล์ และจอมพลสตาลินก็ได้ไปประชุมกันที่กรุงเตหะราน และตกลงให้ถอนทหารออกจากอิหร่าน หลังสงครามอิหร่านแปรสมกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงในประเทศ ภาวะเงินเฟ้อและการขาดแคลนอาหาร สมเด็จพระเจ้าราชแห่งอิหร่านได้ทรงพยายามแก้ไขภาวะเลวร้ายของบ้านเมือง จนบางครั้งก็ทรงมีความเห็นขัดแย้งกับรัฐบาล แต่ก็ทรงเร่งปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างรีบเร่ง ได้พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ให้ประชาชนมากกว่า ๔ พันหมู่บ้าน เพื่อให้มีที่ดินประกอบอาชีพต่อไป ที่ทรงปฏิบัติเช่นนี้ก็ควรมีพระประสงค์จะให้เจ้าของที่ดินที่ใหญ่โตอื่น ๆ ปฏิบัติตามด้วย พระองค์ได้ทรงอุทิศเวลา พระราชทรัพย์ พระสติปัญญาต่าง ๆ เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่บ้านเมือง ชาวอิหร่านไม่ได้ถือว่าพระองค์เป็นแต่เพียงผู้นำทางการเมืองเท่านั้น แต่เปรียบเสมือนครูและผู้นำในค่านิยมอื่น ๆ ด้วย ความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อองค์สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งอิหร่านได้ประจักษ์ชัดเมื่อมีความวุ่นวายในประเทศเพื่อป้องกันการณ์นองเลือด สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งอิหร่านได้เสด็จพระราชดำเนินลี้ภัยออกนอกประเทศแค่เพียงสามวันเท่านั้นเองก็ต้องเสด็จกลับ เพราะประชาชนพากันลุกฮือขึ้นคัดค้านการกระทำของรัฐบาลของจักรพรรดิ และอยู่เชิดชูเสด็จนิวัติอิหร่านท่ามกลางการถวายนการต้อนรับเสด็จอย่างขนานนจากประชาชนทั่วประเทศ

ทุกวันนี้ อีหร่านเจริญก้าวหน้ามาก นอกจากผลิตน้ำมันได้เป็นอันดับ
ที่ ๕ ของโลกแล้ว ยังมีอุตสาหกรรมประมงใหญ่โตทั้งในทะเลแคสเปียนและอ่าว
เปอร์เซีย การอุตสาหกรรมอื่น ๆ และป่าไม้มีอยู่มากมาย เมื่อ ๕ ปีที่แล้ว
ตกลงเรื่องข้อตกลงการค้าชายแดนกับโซเวียตและตุรกีลงไปถึง ๒๕ เปอร์เซ็นต์
อีหร่านได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ การปกครองภายใน
อำนาจบริหารขึ้นตรงต่อพระจักรพรรดิ อำนาจนิติบัญญัติขึ้นอยู่กับรัฐสภา สมเด็จพระ
จักรพรรดิแห่งอีหร่านนอกจากจะทรงเป็นองค์พระประมุขของประเทศที่ทรงมี
พระราชอำนาจอย่างเต็มที่แล้ว ยังทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดของ
ประเทศด้วย ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรง เจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ
และเคยเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเยือนประเทศไทยด้วย (๑)

จึงจะเห็นได้ว่า จักรวรรดิอีหร่านกับประเทศไทยมีความสัมพันธ์กัน
อย่างใกล้ชิดด้วยดีตลอดมา จึงนับว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งหากจะได้นำการทำสนธิ
สัญญาทางไมตรีต่อกัน เพื่อเป็นหลักฐานผูกพันความสัมพันธ์ให้กระชับถาวรยิ่งขึ้น

การเริ่มดำเนินการ ทบทวนขอทำสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับ
อีหร่านนั้นเริ่มเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๖ โดยเอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน ได้
ส่งรายงานกระทรวงการต่างประเทศว่า เอกอัครราช
ทูตอีหร่าน ณ กรุงเตหะราน ได้ ทบทวนขอทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับ
ไทย เอกอัครราชทูตอีหร่านได้มอบร่างสนธิสัญญาซึ่งเป็นแบบเดียวกันกับที่อีหร่าน
ได้ทำกับอินโดนีเซียไว้เพื่อเป็นแนวทางเจรจาควม และนอกจากนั้น เอกอัครราช
ทูต ณ กรุงเตหะราน ได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมในหนังสือดังกล่าวว่าขอเสนอให้
ได้รับการพิจารณาด้วยดี เพราะเป็นสัญญาที่วางหลักใหญ่ ๆ ด้านองเดียวกันกับที่
ประเทศไทยได้ลงทำกับสาธารณรัฐจีน ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซียมาแล้ว ทั้งจะ
เป็นผลดีในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศอีหร่านอีกด้วย

(๑) จากบทความสารคดี ๕ นาทีของกองวิทยการ กรมประชาสัมพันธ์ โดยสมศิริ
ภูมาภรณ์ บรมขจร เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๑๑

เมื่อกระทรวงการต่างประเทศได้พิจารณาเรื่องนี้แล้วก็เห็นว่า ตามเนติขุณบัญญัติของเอกอัครราชทูต ณ กรุงเคลลีคังกล่าว และโดยคำนึงถึง ข้อที่ว่า เราได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับอิหร่านตลอดมาด้วยดี แต่ความสัมพันธ์ นี้ยังหาได้มีสัญญาณระหว่างกันขึ้นไว้เป็นมูลฐานอย่างใดไม่ จึงเห็นสมควรที่ข้อเสนอ ของอิหร่านนี้จะได้รับการพิจารณาด้วยดี และเห็นว่า ควรจะรับหลักการที่จะให้มี สัญญาทางไมตรีกับอิหร่านโดยถือเอาร่างสนธิสัญญาที่ฝ่ายอิหร่านร่างขึ้นเพื่อหาบวม ขอบ่ากับฝ่ายไทยนั้น เป็นมูลฐานในการเจรจาต่อไป

และเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว กระทรวงการ ต่างประเทศจึงได้แจ้งให้สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเคลลี ทรามต่อไป หลังจากนั้น สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ จึง ได้รับมอบหมายให้พิจารณาร่างสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่าง ไทยกับอิหร่าน ก็ได้ดำเนินการ และในที่สุด ก็ได้ทำร่างสนธิสัญญาของฝ่ายไทยขึ้น ฉบับหนึ่งเป็นที่เรียบร้อย

โดยมีข้อสังเกตดังนี้

การวางแสดงข้อสังเกต และข้อที่ควร เสนอขอแก้ไข ร่างสนธิสัญญา
ทางไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรอิหร่าน

<p>ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน แสดงการแก้ไขของไทย</p>	<p>ข้อสังเกตและ เหวอผด</p>
---	----------------------------

Treaty of Friendship
between
The Kingdom of Thailand
and
The Kingdom of Iran

His Majesty the King
of Thailand and His Imperial
Majesty the Shah of Iran,
both being desirous of consolidating and intensifying the ties of amity which happily prevails between Thailand and Iran
and being moved by their mutual need for closer cooperation between the two countries for their international relations

ข้อสนธิสัญญา
ไม่มีข้อสังเกต

คำปรารภ
คำปรารภนี้จะแสดงว่าความผูกพันทางไมตรีระหว่างประเทศทั้งสองนั้นยังไม่มั่นคงและมากพอ จึงปรารถนาจะกระชับให้แน่นแฟ้นและขยายออกไป
จึงเห็นว่าควร เติม "which happily prevails" ลงหลังคำว่า "and" เพื่อแสดงว่าความผูกพันทางไมตรีนี้มีอยู่แล้ว
ส่วนข้อความตอนหลังที่กล่าวถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตร และวิธีการอันประเสริฐเลิศเพื่อสร้างไว้ซึ่งสันติภาพของโลกนั้น รู้ดีกว่าซ้ำกับข้อความที่กล่าวมาแล้ว จึงควรตัดออก
แต่ถ้าในทางการ เมืองหรือในแง่นโยบายเห็นเป็นการสมควรจะกล่าวถึงความร่วมมือ

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน
แสดงการแก้ไขของฝ่ายไทย

ข้อสัง เกศและ เหตุขอ

on the basis of peace and justice and the principles of the Charter of the United Nations), have resolved to conclude a Treaty of Friendship and have appointed, for this purpose, as their Plenipotentiaries,

His Majesty the King of Thailand:

His Imperial Majesty the Shah of Iran:

Who, having ~~exchanged~~ their credentials communicated their full powers, ~~which~~ were found in good and due form, ~~it has been agreed~~ have agreed upon the following Articles:-

ให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศก็อาจเพิ่มความในวงเล็บลงแทน
ความตอนท้ายให้ควรตัดออก

การทำสัญญาทางไมตรีส่วนมากผู้ทำ
สัญญาต้องมีหนังสือมอบอำนาจเต็ม (Full
powers) ไม่ใช่ตราตั้ง (credentials)
จึงควรแก้ไขให้ถูกต้อง

ไต่สวนกันไปแล้ว หากปรากฏว่า

ก. ไม่ขัดคัดค้าน ผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาจะจัดทำและลงนามออกำกับ
การแก้ไขในทวีปและจัดทำ proces-verbal แก้ไขด้วยและส่งสำเนา

ไปยังรัฐภาคีและรัฐที่มีสิทธิเขาเป็นภาคีสัญญา

ข. มีขัดคัดค้านผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาจะได้อ้างคำคัดค้านไปยังรัฐที่ได้
ลงนามและรัฐภาคีต่อไป

อนึ่ง ในกรณีที่ทวีปของสนธิสัญญาได้รับการแก้ไขแล้วที่ย่อมจะแทนที่ทวีป
ที่มีข้อบกพร่องหรือผิดพลาด เว้นไว้แต่รัฐที่ได้ลงนามและรัฐภาคีจะโต้เถียงกันเป็นอย่างอื่น

นอกจากนั้น ในกรณีข้อผิดพลาดหรือกำหนดได้ปรากฏขึ้นในสำเนาสนธิสัญญา
ที่ได้รับรองแล้ว ผู้เก็บรักษาสนธิสัญญาจะตั้งจัดทำตรวจสอบ เกี่ยวกับการแก้ไขและส่ง
สำเนาไปยังรัฐที่ได้ลงนาม และรัฐภาคีสัญญาคด้วย

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน
แสดงการแก้ไขของไทย

ข้อสังเกตและเหตุผล

ARTICLE I

There shall be perpetual
peace and everlasting amity
between the Kingdom of Thai-
land and the Kingdom of Iran
and their peoples.

There shall be perpetual
peace and everlasting amity
between the Kingdom of Thai-
land and the Kingdom of Iran
and their peoples.

ARTICLE II

The High Contracting
Parties agree to maintain
diplomatic
and consular relations
and agree that diplomatic
and consular officers of

ข้อ ๑

ตามแบบสนธิสัญญาทางไมตรีทั่วไปยอม
กล่าวถึงสันติภาพและไมตรีระหว่างประเทศและ
พลเมือง

คำว่า "to establish peace"
ตามร่าง รู้สึกว่า ไม่เหมาะ เพราะตามความ
เป็นจริง ได้มีสันติภาพระหว่างประเทศทั้งสอง
อยู่แล้ว มาไม่ต้องสถาปนาขึ้นอีก นอกจากนี้
นี้ โดยคำไมตรีตลอด

จึงควร เสนอร่างฉบับใหม่ ตามที่ได้
แสดงไว้แล้ว ซึ่งมีความเห็นเห็นร่วมกันกับสนธิ
สัญญาทางไมตรีกับสาธารณรัฐจีน และกับ
สาธารณรัฐจีนโคโมเรียม

ข้อ ๒

ตามร่างที่กล่าวว่า อัครราชทูตและกงสุล
จะรักษาความสัมพันธ์ทางการทูตและทางการ
กงสุลบนพื้นฐานของกฎหมายและทางปฏิบัติระหว่าง
ประเทศนั้น รู้สึกว่าไม่จำเป็นที่จะกล่าวถึงมาตรฐาน
ก็ได้ จึงควรตัดออก

ส่วนเอกสารพิธีและความคุ้มครองที่เจ้าหน้าที่
ทางการทูตและทางการกงสุลจะได้อุปโภคนั้น

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายบริหาร
แสดงการแก้ไขของฝ่ายไทย

ข้อสั่ง เถกและ เหตุผล

Article XXIV 16/11/11/11
In the territory of the
other shall 11 1111111111
1111111111 11 1111111111
1111 111 1111111111 11
111111111111111 111,
which, on a reciprocal
basis, such privileges
and if, neither are
automatically granted by
recognized principles of
international law.

ARTICLE XIX

111111 The 1111 Con-
tracting Parties 111111
agree to consider
cordially and with coopera-
tion the further conclu-
sion of 111 1111111111
agreements, on a reciprocal
basis, on a position in
1111111111 111 1111111111
1111111111, 1111111111 1111
111111111111111111111111,
1111111111 11 111 11111111-
1111 11 1111111111 1111 1
1111111111 11111-11111111

ควรระบุ
ซึ่งหมายถึงการถอยที่ด้วยปฏิญญิต่อกันในวง
จำกัดมากขึ้นกว่า
คือ ต้องมีการ
พิจารณารายละเอียดในเรื่องที่จะถอยที่ถอย
ปฏิญญิต่อกันด้วยใจ เช่นเดียวกับสนธิสัญญา
ทางไมตรีที่ไค้ทำไว้กับสหภาพมาฆอ ๓ กับ
สาธารณรัฐปากีสถานขอ ๓

ข้อ ๓

การทำความตกลงในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป
นั้น เห็นว่า

ก. ควรเติม
ไว้ด้วย เจนเริ่มวากับสนธิ
สัญญาที่ไค้ทำไว้กับสหภาพมาฆอ ๕ และกับ
สาธารณรัฐปากีสถานขอ ๕

ข. การทำความตกลงเพื่อคุ้มครองสิทธิ
การออกแนวบรรดกรรมและศิลปกรรมนั้น ใน
สนธิสัญญารุ่นหลัง ๆ นี้ไม่ใคร่ระบุรับรองไว้เลย
ในสนธิสัญญารุ่น พ.ศ. ๒๕๕๐ ไค้ระบุให้สิทธิ
เกี่ยวกับการออกแนวบรรดกรรมและศิลปกรรมไว้
เท่ากับสนชาติ แต่คงปฏิบัติตามแบบพิธีที่บัญญัติไว้
โดยกฎหมาย

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายอิหร่าน

แสดงการแก้ไขของไทย

commerce and navigation,
consular rights and
privileges, cultural
relations, extradition
and ~~XXXX/XXXX~~ of all
other matters of common in-
terest to both Parties.

ARTICLE IV

The two High Contracting
Parties agree ~~to~~ ~~XXXX~~ ~~XXX-~~
~~XXXX~~ that all disputes
that may arise between them
~~XXX XXXX XXX XXX XXXXX~~
~~XX XXX XXXX~~ shall be
settled peacefully in
a spirit of friendship
through normal diplomatic
channels, failing to arrive
at a settlement within a
reasonable period, they
shall resort to any practical
procedure they deem more
suitable in accordance with
the rules and provisions
of the Charter of the
United Nations.

ข้อส่ง เอกษลและเหตุผล

เรื่องสิทธิการขอหลบภัยบรรณกรรมและศิลปะ
กรรมนี้ สำหรับประเทศไทย ตามกฎหมายที่กั้นจะ
จากประโยชน์ จึงไม่ควรระบุไว้โดยชัด

ค. เพื่อการร่วมมือกันประมาปรามอาชญากรรม
ควรระบุเพิ่มเติมการส่งมอบข้ามแดนไว้ด้วย เช่น
เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาที่ใดทำไว้กับสหภาพมาซอก ๕
กับ สาธารณรัฐอินโดนีเซียขอ ๕ และกับสาธารณรัฐ
ฟิลิปปินส์ ขอ ๒

ข้อ ๔

การระงับข้อพิพาททั้งปวงซึ่งอาจเกิดขึ้น
ระหว่างภาคีทั้งสอง ตามที่ฝ่ายอิหร่านเสนอว่า
การระงับไม่ได้อันเนื่องมาจากการหยุดปกติ ให้ใช้ระเบียบ
วิธีการระงับข้อพิพาทซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นว่าเหมาะสม
กว่าความถูกต้องและระงับข้อพิพาทระเบียบวิธีการ
แห่งกฎบัตรสหประชาชาตินั้น เห็นว่ารับได้ เพราะ
วิธีการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี ตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๓๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ ใควางระงับ
ไว้หลายชั้น เว้นแต่ การเจรจา การสอบสวน การ
ไกล่เกลี่ย การประนีประนอม การอนุญาโตตุลาการ และ
การระงับโดยทางศาล ซึ่งภาคีแห่งสนธิสัญญานี้จะ
ตกลงกันเลือกใช้วิธีหนึ่งวิธีใดที่เหมาะสมกว่าใต้นั้น
ย่อมดีกว่าที่ระบุตามข้อส่งไปว่า เมื่อระงับโดยทาง
การยุติไม่ได้ ให้เสนอขอปรึกษาต่อสภายุติธรรมระหว่าง
ประเทศ เช่น สนธิสัญญาที่ทำกับฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย
เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ควรแก้ไขความตอนต้นว่า "ข้อ
พิพาททั้งปวงที่อาจเกิดขึ้นระหว่างภาคีทั้งสองจะระงับ
โดยวิธีสันติวิธีตามระเบียบแห่งกฎบัตรสหประชาชาติโดยทางหยุดปกติ"

ร่างสนธิสัญญาของฝ่ายบริหาร
แสดงการแก้ไขของฝ่ายไทย

ข้อ ๕ แก้ไขและ เติม

one year before the
expiry of the said period
of five years, this Treaty
shall remain in force
until the expiry of one
year from the date on
which such notice shall
have been given.

ARTICLE VI

This Treaty is drawn
up in duplicate in the
Thai, Russian and English
languages. In case of
any discrepancy of inter-
pretation, the English text
shall prevail.

IN WITNESS WHEREOF
the said Plenipotentiaries
of the said Contracting
Parties have signed the
present Treaty and /s/
have hereunto affixed
their seals.

ข้อ ๕

การทำสนธิสัญญา เป็นภาษาไทยอิหร่าน
และอังกฤษ และการใช้ตัวพิมพ์ภาษาอังกฤษ
เป็นหลักในกรณีที่มีการตีความแตกต่างกันนี้ การ
บัญญัติไว้เป็นข้อ ๕ ทางภาค คังไค้ เสนอว่านี้

ความตอนท้ายนี้ เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติม
ให้เป็นไปตามแบบที่ถูกต้อง ดังได้แสดงไว้

W. L. at Bangkok

~~It is hereby~~

this Day of

of the Two thousand

five hundred and year

of the Buddhist Era, corres-

ponding to the Day

of of the one thousand

nine hundred

Year of the Christian Era.

~~It is hereby~~

~~It is hereby~~

~~It is hereby~~

~~It is hereby~~

TO THE HONORABLE GOVERNOR OF SINGAPORE

FROM THE HONORABLE GOVERNOR OF SINGAPORE

เมื่อทางกระทรวงการต่างประเทศได้แก้ไข สัตถอน ให้เพิ่มเติมยกว่า
ในร่างสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศอิหร่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ได้ดำเนินการ
ส่งไปให้เอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน ยกขึ้นเจรจากับฝ่ายอิหร่านต่อไป

ต่อมารัฐบาลอิหร่านได้แจ้งผ่านสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเตหะ
รานว่า ทางฝ่ายอิหร่านได้พิจารณาร่างสนธิสัญญาของฝ่ายไทยแล้ว รัฐบาลอิหร่านขอคัด
ข้อ ๒ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอายุของสนธิสัญญาและวิธีการบอกเลิกออก แยก
เหนือไปจากนี้ เมื่อฝ่ายไทยได้พิจารณาแล้วอย่างละเอียดแล้วก็เห็นว่ามีการแก้ไขอยู่
หลายแห่ง ซึ่งอาจจะสรุปได้ คือ

(๑) ชื่อของสนธิสัญญาฝ่ายเราเสนอ Treaty of Friendship
between the Kingdom of Thailand and the Kingdom of Iran
ซึ่งความจริงก็คือร่างเดิมของอิหร่าน แต่ตามร่างใหม่ที่อิหร่านส่งมานี้ เปลี่ยนเป็น
Treaty of Friendship between the Imperial Government of Iran
and the Royal Government of Thailand อีกนัยหนึ่ง

ก็ถือกลายเป็นสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลไป สนธิสัญญาทางไมตรีเท่าที่ประเทศไทยได้
ทำกันมานานในประเทศมาแล้ว และเท่าที่เห็นประเทศอื่น ๆ ทำระหว่างกัน เป็นสนธิสัญญา
ทางไมตรีระหว่างรัฐ ไม่ใช่ระหว่างรัฐบาล ทั้งนี้ ฉะนั้น ควรยืนยันได้เป็นระหว่าง
รัฐเช่นเดิม ดังร่างเดิมของฝ่ายอิหร่านซึ่งฝ่ายไทยแก้ไขประการใด

(๒) ในฉบับบท ฝ่ายอิหร่านเปลี่ยนคำ being urged เป็น
equally animated ซึ่งปรากฏว่าดีกว่า ฉะนั้น ควรเอาตามของ
อิหร่าน ข้อนี้ฝ่ายไทยยอมตกลงได้

(๓) ข้อ ๑ ที่ว่า There shall be perpetual peace and
everlasting amity between the Imperial Government of
Iran and the Royal Government of Thailand and
their peoples

นั้น ควรยืนยันให้เป็นระหว่างราชอาณาจักร เพราะรัฐบาลอาจเปลี่ยนเมื่อใดก็ได้ และ
คำว่า people ต้องเป็นพหูพจน์ดังในร่างเดิม

(๔) ที่อหฺรานซอกัตคัล ๖ ออกนั้น ทำให้ไม่มีทางทราบว่า สนธิสัญญา
 จะมีอายุเท่าไร และจะบอกเลิกกันได้อย่างไร ข้อนี้ เรายังว่า ฝ่ายอิหร่านอาจ
 รังเกียจข้อนี้ในสนธิสัญญานี้เมื่อเริ่มแรกที่ให้มีอายุอยู่ ๕ ปี จึงจะบอกเลิกได้ ก็ได้
 ภาเทศนั้น จะตัดข้อ ๖ ออก แต่ไม่เพิ่มข้อ ๕ ดังนี้ *This Treaty shall be*
subject to ratification by the High Contracting Parties
in accordance with their respective constitutional
procedures. ~~Art. XVII 1874~~ It shall enter into force
upon the exchange of the instruments of ratification,
which shall take place in Mohran and shall thereafter
remain in force unless and until terminated by one
year's written notice. ซึ่งจะตรงกับที่ไทยทำกับอินโดนีเซีย และกับ

ฟิลิปปินส์ และกระทรวงการต่างประเทศของไทยก็โจ้ส่งการให้สถานเอกอัคร
 ราชทูตไทย ณ กรุงเตหะราน ใ้คดีขอแจ้งแก่ฝ่ายอิหร่านตามความประสงค์ของกระทรวง
 ซึ่งเอกอัครราชทูตอิหร่านได้ตอบว่า ทางกรุงเตหะรานได้พิจารณาข้อเสนอก่อนแล้ว
 ของไทยแล้ว และไ้ตอบให้ปรึกษาของสถานเอกอัครราชทูตมาแจ้งข้อคิดเห็นของ
 รัฐบาลอิหร่าน ซึ่งมีข้อความดังนี้

๑. ชื่อของสนธิสัญญา ฝ่ายอิหร่านจะร้องให้เป็น *Treaty of*
Friendship between the Imperial Government of Iran
and the Royal Government of Thailand หรือ and the
Government of the Kingdom of Thailand หากทางไทยประสงค์จะรักษาคำว่า
Kingdom ไว้โดยแจ้งว่าสนธิสัญญาที่อิหร่านทำกับรัฐต่าง ๆ ลงใช้ตามฉ่องรัฐบาล
 อิหร่าน และว่าถ้าว่ารัฐบาลอิหร่านยอมหมายถึงรัฐละมิได้หมายถึงกษัตริย์แห่ง

สถานเอกอัครราชทูตได้เจรจายืนยันแก่ฝ่ายอิหร่านว่า ตามข้อเสนอ
 ของฝ่ายเรา ขอให้โดยยกเว้นระหว่างราชอาณาจักรนั้น ก็เพื่อให้เป็นสนธิสัญญา
 ระหว่างรัฐ ซึ่งจะมีความหมายลึกซึ้งกว่า ก็เป็นแบบที่ประเทศไทยทำสนธิสัญญา
 ประเทศต่าง ๆ มาแล้ว แต่ฝ่ายอิหร่านก็ยังยืนยันความประสงค์ของเขาถึงกล่าวข้าง
 ต้น และถึงแม้ว่าทางสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเตหะราน จะได้ติดต่อกับ
 เจรจากับฝ่ายอิหร่านโดยเป็นเฉพาะเรื่องชื่อของสนธิสัญญา ซึ่งกระทรวงการต่าง
 ประเทศขอให้สถานเอกอัครราชทูตทหาบทามฝ่ายอิหร่านให้เป็น Treaty of
 Friendship between Iran and Thailand แต่ฝ่ายอิหร่าน
 ชาติของโดยมีเหตุผลสมควรก็ยินยอมให้ใช้ว่า Treaty of Friendship
 between the Imperial Government of Iran and the Royal Govern-
 ment of Thailand นั้น เมื่อสถานเอกอัครราชทูตได้ดำเนินการทหาบทามแล้ว
 ปรากฏว่า ทางฝ่ายอิหร่านแสดงความขัดข้อง และใคร่ขอให้โดยยกเว้นว่า สนธิ
 สัญญาทางไมตรีระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล โดยอ้างว่า ตามสนธิสัญญาและข้อตกลง
 ต่าง ๆ ที่อิหร่านทำกับนานาประเทศนั้น ส่วนมากใช้คำว่า ระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล
 ในเรื่องนี้ สถานเอกอัครราชทูตได้ตรวจสอบดูด้วยสนธิสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ ที่
 อิหร่านทำกับต่างประเทศจากหนังสือ United Nations Treaty Series
 แล้ว ปรากฏว่า มีสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างอิหร่านกับอินเดีย ซึ่งลงนามกันเมื่อ
 วันที่ ๑๕ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๕๐ สนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างอิหร่านกับปากีสถาน
 ซึ่งลงนามกันเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๕๐ เป็นต้น ซึ่งใช้ชื่อว่า "Treaty
 of Friendship between the Imperial Government of Iran
 and the Government of..." ก็มีข้อตกลงและสนธิสัญญารุ่นก่อน ๆ
 จากนั้นขึ้นไปบางฉบับ เจน ข้อตกลงทางการค้าระหว่างอิหร่านกับสหรัฐอเมริกา

ฉบับลงนามกัน เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ค.ศ. ๑๘๘๓ และสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่าง
เบอร์เซียกับกรีซ ฉบับลงนามกัน เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ค.ศ. ๑๘๓๑ ซึ่งใช้ชื่อว่า

"..... between Iran and" ด้วยเหตุนี้ สถานเอกอัครราชทูต
จึงพิจารณาเห็นว่า ตามทางปฏิบัติของอิหร่านระยะหลัง ๆ นี้คงนิยมใช้คำว่าระหวาง
รัฐบาลอิหร่านในการ เรียกชื่อสนธิสัญญามากกว่า ดังมีตัวอย่างที่ทำกับจีน เกียและ
ปากีสถานดังกล่าวแล้ว ฉะนั้น น่าจะนิยมให้ใช้ชื่อสนธิสัญญาที่กระทำกับเราว่า

"Treaty of Friendship between the Imperial Government of
Iran and the Royal Government of Thailand" ดังที่กระทรวง
การต่างประเทศได้ให้แนวทางไปนั้นได้ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเตหะราน
จึงได้แจ้งให้ฝ่ายอิหร่านทราบว่า ฝ่ายไทยเราตกลงตามนี้

๒. ในข้อ ๑ ของสนธิสัญญา ฝ่ายอิหร่านแจ้งว่า หากตกลงตามที่ฝ่าย
เขาเสนอใน ๑. การวางถ้อยคำในข้อ ๑ นี้ก็ยังไม่ลำบากอะไร อย่างไรก็ดี
ฝ่ายอิหร่านในคำที่ระบุว่า "The Two States" แทนคำว่า "The
Imperial Government of Iran and the Royal Government of Thailand"

หากเป็นความประสงค์ของฝ่ายเรา และว่า คำว่า people ซึ่งทางฝ่ายเราขอ
แก้เป็นพหูพจน์ peoples นั้น ฝ่ายอิหร่านยอมรับ ซึ่งในที่สุดสถานเอกอัคร
ราชทูตไทย ณ กรุงเตหะราน โดยอนุมัติของกระทรวงการต่างประเทศไทยได้แจ้งให้ฝ่าย
อิหร่านทราบด้วยว่า สำหรับความในข้อ ๑ ของร่างสนธิสัญญาที่ฝ่ายอิหร่านเสนอมา
ครั้งสุดท้ายนั้น ทางฝ่ายเราตกลงตามข้อเสนอของฝ่ายเขาไม่ว่าเขาจะรับคำว่า

"The Two States" แทนคำว่า "The Imperial Government of
Iran and the Royal Government of Thailand" ส่วน

คำว่า "people" ในข้อเดียวกันนั้น เปลี่ยนเป็น "peoples"

ปัญหาเกี่ยวกับบรรพบุรุษสถาบันมอญกษัตริย์

อนึ่ง ฝ่ายอิหร่านได้ขอร้องด้วยว่า หากเป็นที่ตกลงกันในข้อความต่าง ๆ
แล้ว ก็ใครจะได้นำแปลตัวบทสุดท้ายภาษาไทยส่งไปให้ฝ่ายอิหร่านก่อนที่จะมีการลงนาม
กัน ๑ ชุด กับแจ้งด้วยว่า ตามรัฐธรรมนูญของอิหร่านนั้น สนธิสัญญาจะกระทำกันได้

จะต้องมี เอกสารมอบอำนาจ เพิ่มลงนามโดยประมุขของรัฐของฝ่ายแม่เหล็กซึ่งมี และพิมพ์ระหว่างยื่นหนังสือลงนามในสนธิสัญญา

ทั้งนี้ ฝ่ายอิหร่านอธิบายว่า กรณีในกรณีเอกอัครราชทูตของนางงาม ที่กรุง เทพฯ ก็จะได้ถือหนังสือมอบอำนาจ เริ่มจากประมุขของรัฐไปด้วย และนาง รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยจะ เป็นผู้ลงนามในสนธิสัญญา ก็จะต้องมีหนังสือมอบ อำนาจจากประมุขของรัฐด้วย เรื่องนี้ทางสถาน เอกอัครราชทูตไทยได้ชี้แจงแก่ ฝ่ายอิหร่านว่า การขอกับรัฐมนตรีต่างประเทศยอม เป็นผู้ที่มีอำนาจลงนามในสนธิสัญญา ต่าง ๆ ได้อยู่แล้ว แต่ฝ่ายอิหร่านยังคงยืนยันคำขอของเธอเอง เขา ซึ่งในเรื่องนี้ทาง กระทรวงการต่างประเทศของไทย เราได้กำหนดหลักการไว้ว่า ถ้าฝ่ายอิหร่าน ยังคงยืนยันที่จะให้มี เอกสารมอบอำนาจ เพิ่มลงนามโดยประมุขของรัฐก็ให้ตกลงไปนั้น ฉะนั้น เมื่อทางฝ่ายอิหร่านยังคงยืนยันคำขอของเธอเองในขั้นนี้ ว่าเป็นการขัดขวางการตามบท รัฐธรรมนูญของเขา สถานเอกอัครราชทูตไทยจึงได้ขอตกลงไป และในทางปฏิบัติ ของฝ่ายไทยเกี่ยวกับ เรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศให้นำเรื่องขึ้น เสนอขอให้คณะ รัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ลงนามใน สนธิสัญญาทางไมตรี ระหว่างรัฐบาลของ สหประชาสม เค็จพร สมหากษัตริย์แห่งประ เทศ ไทยกับรัฐบาลของพร จักรพรรดิอิหร่าน พร้อมทั้งขอให้คำเนิมนการ เกี่ยวกับประ ราช สาส์นมอบอำนาจ เพิ่ม เพื่อการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวด้วย

ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประ มุขมนตรีรักษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ลงมติ อนุมัติให้คำเนิมนการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวได้ และให้นำความกราบบังคมทูล ขอไปได้

ทั้งนี้ในที่สุดสำนักพระราช เสนอจัดการแจ้งว่า ได้นำความกราบบังคมทูล พระกรุณาฯ ตามฝ่าละอองธุลีพระ ษบาตแล้ว และได้ทรงลงพระ ปรมาภิไธยในพระราช สาส์นมอบอำนาจ เพิ่มดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๐๕ แล้ว

(ซึ่งแบบพระราชาสาส์นมอบอำนาจให้คณะองคมนตรีในสนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทย กับจักรวรรดิฝรั่งเศสว่านี้ ปรากฏอยู่ในภาคผนวก)

กำหนดวันลงนามในสนธิสัญญา

ในการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสนี้ ทางรัฐบาลฝรั่งเศส ได้ให้นายมาซมาง เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทยลงนามกับ พลเอก อนันตพร กรมมนตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ของประเทศไทยด้วย เพื่อมีกำหนดวันที่ ซึ่งทางฝ่ายไทยได้แจ้งว่า รัฐบาลไทยพร้อมที่จะลงนาม แต่โดยที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ ซึ่งน่าจะพิจารณาถึงกรณีที่มีความหมาย ถ้าได้วันประสูติ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจรัสพรสมศรี เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำเมืองไซ่ง่อนวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๐๕ อันเป็นวันคล้ายวันประสูติ ของพระเจ้าซาร์ ซึ่งฝั่งนี้ทางฝ่ายไทยก็ไม่ขัดข้องแก่ประการใด

การแก้ไขครั้งสุดท้าย

เมื่อได้มีการกำหนดวันลงนามในสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับ ฝรั่งเศสแล้ว ทางสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสจึงได้เสนอร่างสนธิสัญญาทางไมตรีฯ ฉบับภาษาอังกฤษมาให้ฝ่ายไทยพิจารณาดูอีกครั้งหนึ่ง และเพื่อให้การเตรียมการ ลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าว ฝ่ายไทยได้ทำการตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงสนธิสัญญา ดังกล่าว เป็นครั้งสุดท้ายในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. หนังสือมอบอำนาจ ปรากฏว่าพระราชาสาส์นมอบอำนาจนี้ส่วนที่ เสนอสิทธิการถอดถอนตัวได้เจ็ดวันลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๐๕ นั้น ตามนายกรัฐ มนตรีฯ ได้ เติมเป็นข้อความรับสนองพระบรมราชโองการ จึงจำเป็นที่จะกล่าวถึงการ ในเรื่องพระราชาสาส์นนี้ใหม่

อย่างใดก็ดี ขณะที่เราดำเนินการในเรื่องนี้ เจ้าหน้าที่กรมการต่างประเทศได้เชิญเลขาธิการสถานเอกอัครราชทูตอิหร่านมาพบ เพื่อสอบถามว่า ฝ่ายอิหร่านคงที่จะขอให้มีพระราชสาส์นมอบอำนาจตามความประสงค์หรือไม่ เพราะเราเวลาได้คงจะนานแล้ว โดยไม่เหตุผลว่า เนื่องจากพิหาคับกับฝ่ายอิหร่าน

ในกฎหมายเกี่ยวกับสนธิสัญญา ว่า ประมุขของรัฐก็คือ ประมุขของรัฐชาติ รัฐมนตรีต่างประเทศก็คือ โดยตำแหน่งที่มีอำนาจที่จะกระทำการแทนรัฐของตนในกรณีเจรจา หรือรองความถูกต้อง (authorization) และคงนามในสนธิสัญญา ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีหรือแสดงหลักฐานในการมอบอำนาจในการกระทำการดังกล่าวแก่การใด และทางปฏิบัติของฝ่ายไทยก็ได้ เป็นไปทางแนวนี้

แต่ว่า ภายหลังที่เรามีพระราชกฤษฎีกาจากฝ่ายเราในเรื่องของหลักกฎหมายในเรื่องสนธิสัญญาแล้ว กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านก็ยังไม่ยอมให้เข้ามา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ซึ่งจะลงนามในสนธิสัญญามีหนังสือมอบอำนาจด้วย (ถึงที่เทียบแจ้งได้ฝ่ายเราทราบแล้ว โดยผ่านทางสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเตหะราน)

การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร

ในเรื่องนี้ กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านเห็นว่า โดยที่การลงนามในสนธิสัญญานี้จะกระทำขึ้นที่กรุงเทพฯ การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร จึงใคร่ขอให้มีขึ้น ณ กรุงเตหะราน

ข้อนี้ ทางฝ่ายไทยเห็นว่า ควรรับได้ เพราะในหลักการแล้ว ควรเป็นเช่นนั้น และฝ่ายเราก็ได้ยอมรับไว้แล้วในร่างเดิมที่ฝ่ายอิหร่านเสนอมา

การจัดพิมพ์ด้วย

ในสถานอิหร่าน กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านจะดำเนินการจัดพิมพ์ด้วยบทเป็นภาษาเปอร์เซีย และกัจกูรเอง ส่วนภาษาไทยใคร่ขอใฝ่ฝ่ายไทยช่วยจัดพิมพ์ไทยจะส่งกระดาษให้

ส่วนในสถานของไทย สถานเอกอัครราชทูตอิหร่านจะช่วยจัดพิมพ์ด้วยภาษาเปอร์เซียให้

พระราชบัญญัติ

กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ตรวจสอบร่างใหม่ที่ตราขึ้นโดยจักรวรรดิอิหร่านได้ขอให้พิจารณาแล้ว ปรากฏว่านี่ข้อแก้ไขใหม่ดังนี้

ก. ชื่อของสนธิสัญญา ซึ่งร่างสุดท้ายใช้คำว่า Treaty of Friendship between the Royal Government of Thailand and the Imperial Government of Iran นั้น ร่างใหม่ที่อิหร่านส่งมา เปลี่ยนเป็น Treaty of Friendship between the Kingdom of Thailand and the Empire of Iran

ข้อนี้ กระทรวงการต่างประเทศของไทย เห็นว่า ควรรักษามูลค่าเปลี่ยนแปลงนี้ได้ เพราะสนธิสัญญาทางไมตรีที่ประเทศไทยได้ทำกับประเทศต่าง ๆ ก็เป็นแบบสนธิสัญญาระหว่างรัฐ ไม่ใช่ระหว่างรัฐบาล และฝ่ายเราได้เคยยืนยันความคิดเห็นไว้ฝ่ายอิหร่านทราบแล้วในการเจรจา แต่ฝ่ายอิหร่านในครั้งนั้น ยังคงยืนยันความประสงค์ที่จะใช้นามของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงใหม่ให้เป็นที่ระหว่างรัฐในครั้งนี้อาจเท่ากับเป็นไปคามแนบและความประสงค์ของฝ่ายไทยเรา

ข. อารัมภบท เปลี่ยนคำว่า "the lien of amity" เป็น "the ties of amity" (๑๒)

ซึ่งฝ่ายไทยเห็นสมควรรับได้ เพราะไม่มีความหมายแตกต่างกันอย่างไร

ค. ข้อ ๕ ในร่างสุดท้ายที่ทั้งสองฝ่ายได้รับกันไว้ ได้ระบุไว้แล้วว่า การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารจะใดกระหนั้น ณ กรุงเทพมหานคร ร่างที่เสนอมาใหม่นี้ ฝ่ายอิหร่านได้ขีดวงไว้ ซึ่งก็คง เพื่อให้การตกลงกันอีกครั้งหนึ่งก่อนการลงนาม นกความนี้ ในข้อเกี่ยวกันนี้ ฝ่ายอิหร่านได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมด้วยว่า จะให้สนธิสัญญาฉบับนี้ใช้ได้บังคับจนกว่าจะได้มีการยกเลิกล่วงหน้า ๑ ปี

ขอเสนอในเรื่องการบอกเลิกนี้ ของสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
กระทรวงการต่างประเทศไทย โดยวางคู่ในข้อเรื่องแล้ว ปรากฏว่า เป็นข้อเสนอมติ
ของฝ่ายไทย ตามแบบที่ใ้กล่าวไว้ด้วยโดยมีเงื่อนไขและพิธีในขั้น ซึ่งฝ่ายอิหร่านในครั้งนั้นได้
ขอให้คัดออก โดยเหตุผลว่า ต้องการไม่ได้กำหนดเวลา เพื่อให้ประเทศทั้งสองมีสัมพันธ์
ไมตรีกันตลอดไป การนำเอาข้อเสนอมติใหม่ เท่ากับฝ่ายอิหร่านได้ขาดกลับมารับความ
คิดเห็นเดิมของฝ่ายเราอีก จึงไม่น่ามีข้อขัดข้องอย่างไร

ง. คำลงท้าย อิหร่านได้เสนอแก้ไข เป็นรูปประโยคสั้น ๆ ว่า
In this day of 1916.

กรมสนธิสัญญา กระทรวงการต่างประเทศ ได้พิจารณาแล้ว เห็นควร
ยินยอมให้ใช้แบบที่ตกลงกันไว้เดิม อันเป็นแบบที่ฝ่ายเราใช้อยู่โดยปกติ แต่ถ้ควรแก้ไข
ด้วยคำเล็กน้อย เพื่อให้ทันสมัยตามแบบสนธิสัญญาทางไมตรีที่เราทำกับสหรัฐอเมริกา
ดังนี้

WITNES at, this day of
in the two thousand five hundred and year of the
Reckoning Era, corresponding to the ... day of ... of the
One thousand three hundred and solar year."

จ. การบอกเลิก ซึ่งแต่เดิมในร่างสนธิสัญญามีบทข้อ ๕ มิได้มีการ
ระบุไว้ ฝ่ายอิหร่านได้เพิ่มเติมใหม่ในข้อเดียวกันนี้ว่า ให้สนธิสัญญามีผลบังคับจน
ถ้าจะได้มีการบอกเลิกล่วงหน้า ๖ ปี

ใช้การลงนามสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทย-อิหร่าน

ไว้กำหนดให้ใช้ลงนามสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างประเทศไทยกับ
อิหร่านในวันพฤหัสบดี ที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ กระทรวงการ
ต่างประเทศ ประธานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้ลงนามฝ่ายไทย
และ เวกอัครราชทูตอิหร่าน จะเป็นผู้ลงนามฝ่ายอิหร่าน นั้น บุคคลที่ได้รับเชิญมาร่วมเป็น
เกียรติในพิธีการลงนามสนธิสัญญามีอาทิเช่น

๑. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
๒. รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
๓. ผู้รักษาราชการแทนอธิบดีกรมการเมือง
๔. อธิบดีกรมส่งเสริมสัญญาและกฎหมาย
๕. อธิบดีกรมเศรษฐกิจ
๖. อธิบดีกรมวิไลกรมทูต
๗. อธิบดีกรมสารนิเทศ
๘. อัครราชทูตผู้รักษาราชการในตำแหน่งอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ
๙. เลขานุการรัฐมนตรีฯ
๑๐. หัวหน้ากองเอเชียใต้ กรมการเมือง

สำหรับฝ่ายอิหร่านนั้น นอกจากเอกอัครราชทูตซึ่งจะเป็นผู้ลงนามสนธิสัญญาแล้ว ได้ติดต่อสอบถามสถานเอกอัครราชทูตอิหร่านและได้รับแจ้งว่า จะมีเพียงเลขานุการของสถานเอกอัครราชทูต คือ นาย Sahrar Panahi

ซึ่ง สำหรับบุคคลภายนอกจากกระทรวงการอื่น ๆ ที่ไม่เชื่อนั้น เพราะสนธิสัญญานี้ได้ดำเนินการเจรจาแบบเดียวกับสนธิสัญญาทางไมตรีกับฟิลิปปินส์ จีน ไคมี เบริย และบราซิลสถาน ซึ่งในพิธีลงนามสนธิสัญญาเหล่านั้น ได้มีการเชิญแต่เฉพาะอธิบดีและหัวหน้ากองที่เกี่ยวข้องภายในกระทรวงการต่างประเทศเท่านั้น และประกอบด้วยฝ่ายอิหร่านก็มีเพียง ๒ ท่าน จึงเห็นว่าผู้ที่จะได้รับเชิญข้างบนนี้ ก็มาพอสมควรแล้ว

การปฏิวัติของเจ้าชายที่กอนนิจังนาระสนธิสัญญาทางไมตรีไทย-อิหร่าน

เจ้าชายที่รองสถานเอกอัครราชทูตอิหร่าน ที่อนา (Mehran Panahi) ผู้ช่วยและการฝ่ายการพาณิชย์ของสถานเอกอัครราชทูตอิหร่าน ได้มาพบหัวหน้ากองสนธิสัญญาที่กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อหารือเกี่ยวกับการลงนามในสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างประเทศไทยกับอิหร่าน และได้มาด้วยทนายอิหร่านซึ่งสถานเอกอัครราชทูตอิหร่านได้จัดพิมพ์ให้สำหรับฝ่ายไทยนามอบให้ และในขณะที่เกี่ยวกับใ้มาขอกระขานของฝ่ายอิหร่านเพื่อขอให้ฝ่ายไทยพิมพ์เป็นด้วยทนายไทยให้แก่ฝ่ายอิหร่าน

ส่วนเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดวันลงนามสนธิสัญญานั้น นาย Panahi ได้กล่าวว่า ทางฝ่ายอิหร่านพร้อมที่จะลงนาม จะเป็นวันใดวันหนึ่งก็ได้ในคอนปดาบเดือนนี้หรือเดือนกัน เดือนกุมภาพันธ์ สุดแต่ฝ่ายไทยจะเห็นสมควร และในการพบกันอีกครั้งต่อมา หัวหน้ากองสนธิสัญญาของกระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ส่งหนังสือในชั้นของกระทรวงการต่างประเทศ เกี่ยวกับเรื่องหาวิธีคุ้มครองว่าการกระทรวงการต่างประเทศพร้อมที่จะลงนามในสนธิสัญญากังกล่าวได้ในวันพฤหัสบดี ที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ กระทรวงการต่างประเทศให้แก่ นาย Panahi

นาย Panahi ตอบรับขอบคุณ และได้ลงเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงนามโดยกด้วยสนธิสัญญา สำเนาหนังสือมอบอำนาจ และ procedural ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศอิหร่านได้จัดส่งมาให้

เกี่ยวกับ procedural นาย Panahi ชี้แจงว่า นอกจากจะมีการลงนามในด้วยสนธิสัญญาแล้ว กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านประสงค์จะให้มีการลงนามใน procedural ซึ่งจะได้จัดทำขึ้นเป็นสองชุด ๓ ฉบับเท่าเทียมกับสนธิสัญญา

หัวหน้ากองสนธิสัญญา กระทรวงการต่างประเทศ ขอสงวนความไม่เต็ม
ด้วยจับถือเงื่อนไขของฝ่ายอิหร่านที่จะให้มีการลงนามใน process-
oral โดยให้เหตุผลว่า การลงนามใน process-oral นี้ จำเป็นแก่เฉพาะในกรณี
แลกเปลี่ยนหรือมอบตราสารสัตยาบันกัน หรือในการลงนามสนธิสัญญาหลายฝ่ายเท่านั้น (๒)

โดยที่สนธิสัญญานี้มีบทกำหนดไว้ในข้อ ๕ ว่า จะต้องได้รับสัตยาบันและจะมี
การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารกัน ณ กรุงเตหะราน ทั้งจะมีผลบังคับกับขบวนการแลกเปลี่ยน
สัตยาบันสารกัน เป็นต้นไป กระทรวงการต่างประเทศจึงได้ดำเนินการเสนอ
ร่างสัตยาบันสารและร่างพระราชสาส์นมอบอำนาจเต็มให้เอกอัครราชทูต ณ กรุงการาจี
ซึ่งดำรงตำแหน่ง เอกอัครราชทูตประจำประเทศอิหร่านด้วย เป็นผู้ดำเนินการแลกเปลี่ยน
สัตยาบันสาร ไปยังคณะรัฐมนตรี เรื่องกำหนดเงื่อนไขการต่อไป อนึ่ง โดยที่สนธิสัญญากับ
อิหร่านนี้ไม่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้
การเป็นไปตามสนธิสัญญานั้น กระทรวงการต่างประเทศจึงไม่ใคร่เสนอให้มีการนำ
สนธิสัญญาเข้ารออนุมัติต่อสภาองการ่างรัฐธรรมนูญตามระเบียบ พร้อมกับได้เชิญพระราช
สาส์นมอบอำนาจเต็มและสัตยาบันสารไปให้ด้วย

กระทรวงการต่างประเทศจึงได้แจ้งให้สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุง
การาจี ดำเนินการติดต่อสนทนากับเจ้าหน้าที่ฝ่ายอิหร่านกำหนดวันแลกเปลี่ยนสัตยาบัน
สารกันก่อน พร้อมทั้งจัดส่งถ้อยสนธิสัญญา ทั้งภาษาไทย เปอร์เซีย และอังกฤษ เพื่อ
สอดคล้องร่วมกับสัตยาบันสารตามที่ได้เคยปฏิบัติมา พร้อมกับพระราชสาส์นมอบอำนาจเต็ม
และคำแปลให้สถานเอกอัครราชทูตดำเนินการรับต่อไป

ทูต ณ กรุงการาจี ก็ได้รับหนังสือ ที่ ๑๐๖๐ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๐ รายงานผล

พิธีการในเรื่องนี้ได้ดำเนินดังต่อไปนี้

ในวันอังคาร ที่ ๕ กันยายน ๒๕๑๐ กระทรวงการต่างประเทศอิหร่าน
ได้นัดทำการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร สนธิสัญญาพระราชไมตรีไทย-อิหร่าน ให้เริ่ม
เวลา ๑๒.๔๕ น. ณ กระทรวงการต่างประเทศ ทางฝ่ายอิหร่านมีนาย
Ardesbi Zahedi รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้ลงนามใน
ฝ่ายไทยมีเอกอัครราชทูตประจำกรุงการาจี เป็นผู้ลงนาม โดยมีอธิบดีกรมสนธิสัญญา
และกฎหมาย อธิบดีกรมการเมือง และอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ร่วมเป็นสักพยาน
ในพิธี

หลังจาก
พิธีเสร็จสิ้นแล้ว ได้มีการ คัมเข้ม เป็ญและปราศรัยแลกเปลี่ยนและถวายพร พรพระพร
ของประเทศไทยทั้งสอง ต่อจากนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้จัดงาน
เลี้ยงอาหารกลางวันค่ำ เป็นเกียรติเอกอัครราชทูตไทยและภริยา โสภ เวิญมุกด
สำคัญในอิหร่านมาประมาณ ๔๐ คนเศษ รวมทั้งหัวหน้าคณะทูตที่ไกล่เกลี่ยประ
ชองประเทศไทย

เมื่อกระทรวงการต่างประเทศได้รับรายงานจากเอกอัครราชทูต ณ
กรุงการาจี ซึ่งดำรงตำแหน่ง เอกอัครราชทูตประจำประเทศอิหร่านอีกตำแหน่งหนึ่ง
ว่า ได้ทำการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร สนธิสัญญาดังกล่าวกับรัฐบาลอิหร่านที่กรุงเตหะราน
เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๑๐ แล้ว ได้แจ้งข่าวแก่ นายสาธิต ปุณณทนต์ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศไทยก็ได้มีโทรเลขแสดงความยินดีไปยังรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศอิหร่านในโอกาสนี้

กระทรวงการต่างประเทศจึงแจ้งไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
เพื่อทราบและขอเสนอร่างประกาศพระบรมราชโองการให้สนธิสัญญาดังกล่าว พร้อม
ด้วยสำเนาตัวบทสนธิสัญญา รวม ๓๕ ชุด มาเพื่อสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจัก
ได้นำเรื่องขึ้นเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วแต่การต่อไป

การจดทะเบียนสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทย-อิหร่าน

เมื่อได้มีการลงนามและแลกเปลี่ยนสัตยาบันสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับอิหร่านกันเรียบร้อยแล้ว กระทรวงการต่างประเทศจะดำเนินการแจ้งไปยังคณะทูตถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติเพื่อให้นำการจดทะเบียนสนธิสัญญาทางไมตรีฯ นี้ต่อองค์การสหประชาชาติตามมาตรา ๑๐๗ แห่งกฎบัตร

สหประชาชาติโดยหนังสือ ที่ นอ.ด.อ. ๒๓๑ (๕๑-๐๓๐) ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๔๖๕ ต่อมาในเรื่องนี้ว่า ได้จดทะเบียนสนธิสัญญาดังกล่าวไว้ให้แล้ว เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๕ และจะได้ออกประกาศนียบัตรการจดทะเบียนให้ต่อไป นอกจากนี้ แจ้งมาด้วยว่า เนื่องจากสาเหตุที่สนธิสัญญาฉบับภาษาเปอร์เซียที่ไปให้เดิมนั้น ไม่ชัดเจนก็ขอที่จะจำลองลงพิมพ์ในหนังสือขุมนิสนธิสัญญา สหประชาชาติ จึงใคร่ขอให้ฝ่ายเราช่วยพิจารณาสาเหตุที่ชัดเจนดังกล่าวไว้ด้วย

ซึ่งแบบฟอร์มใบรับการจดทะเบียนสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทย-อิหร่านขององค์การสหประชาชาติมีดังต่อไปนี้.-

CERTIFICATE of REGISTRATION No. 13176

CERTIFICAT d'ENREGISTREMENT

The SECRETARY-GENERAL of the UNITED NATIONS
Hereby certifies that
The Government of the Kingdom of Thailand
has registered with the Secretariat in accordance
with Article 102 of the Charter of the
United Nations
the Treaty of Friendship between Thailand
and Iran. Signed at Bangkok, on 2
February 1967.

Le SECRETAIRE GENERAL des NATIONS UNIES
Certifie par la présente que
le Gouvernement du Royaume de Thaïlande
a enregistré au Secrétariat conformément
aux termes de l'Article 102 de la Charte des
Nations Unies
le Traité d'amitié entre la Thaïlande et
l'Iran. Signé à Bangkok, le 2 février 1967.

The Registration took place on 23 December
1967 under No. 8874
Done at New York, on 15 May 1968

L'enregistrement a eu lieu le 27 décembre
1967 sous le n° 8874
Fait à New York, le 15 mai 1968

To the Government of the
Kingdom of Thailand

For the SECRETARY-GENERAL
Pour le SECRETAIRE GENERAL

Au Gouvernement du Royaume
de Thaïlande

UNITED NATIONS NATIONS UNIES
NEW YORK

LE 231 (51-030)

17 January 1968

Sir,

I am directed by the Secretary-General to acknowledge the receipt of your letter No. 1239/2510 of 26 December 1967 transmitting for registration, in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations, three certified true copies of the Treaty of friendship between the Kingdom of Thailand and the Empire of Iran, done at Bangkok on 2 February 1967.

The above-mentioned Treaty was registered on 27 December 1967 and the certificate of registration will be issued in due course.

However, I would appreciate it if you would provide clearer copies of the Persian text of the Treaty, since those enclosed with your letter are not suitable for reproduction in the Treaty Series.

Accept, Sir, the assurances of my highest consideration.

Constantin A. Stavropoulos
The Legal Counsel

The Acting Permanent Representative of Thailand
to the United Nations
20 East 82nd Street
New York, N.Y. 10028

บทที่ ๕

การประชุมร่างอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา

.....

คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ^{แห่ง}สหประชาชาติ ได้ประสบผลสำเร็จในการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาอันนับว่าเป็นงานประมวลกฎหมายระหว่างประเทศอันสำคัญยิ่งชิ้นหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นผลมาจากความสามารถวิริยะอุตสาหะของคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะผู้เสนอรายงานพิเศษ (Special Rapporteur) ทั้ง ๔ ท่าน นับตั้งแต่ Mr. J.L. Brierly, Sir Hersch Lauterpacht, Sir Gerald Fitzmaurice จนกระทั่ง Sir Humphrey Waldock.

คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ ได้เริ่มดำเนินการพิจารณาขอร่างกฎหมายสนธิสัญญานับตั้งแต่การประชุมสมัยแรกของคณะกรรมการ ฯ ในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ โดยกร่างกฎหมายสนธิสัญญา และได้เสนอให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ พิจารณาให้ความเห็นเพื่อประกอบการแก้ไขร่าง จนในที่สุดคณะกรรมการ ฯ ได้ลงมติรับร่างอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ รวม ๗๕ ข้อ และสนักชาสหประชาชาติ โดยมติที่ ๒๑๖๖ วันที่ ๕ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๖ ได้จัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศระดับผู้นำมาจได้แก่เพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญานี้ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ๒ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๒๖ มีนาคม ถึง ๒๔ ค.ศ. ๑๙๖๘ และวันที่ ๕ เมษายน ถึง ๒๑ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๖๘

การประชุมครั้งแรก มีผู้แทนประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม ๑๔ ประเทศ นอกจากนี้ยังมีผู้สังเกตการณ์จากทบวงการชำนัญพิเศษและองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประชุมตกลงกันได้เป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่ปัญหาสำคัญ ๒ ประการ ซึ่งเลื่อนไปวินิจฉัยในการประชุมครั้งที่ ๒ คือ ปัญหาที่ฝ่ายกลุ่มประเทศโซเชี่ยลลิสต์เสนอ ให้มีบทบัญญัติไว้ในร่างอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๕ ทวิว่า เมื่อถือว่าเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป (General Multilateral Treaty) แล้ว ให้สิทธิทุกประเทศเข้าเป็นภาคีได้ (All States Formula) ทั้งนี้ โดยขอให้มีบทนิยาม "สนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป" ไว้ในบทนิยามศัพท์ข้อ ๒ ของร่างอนุสัญญา ฯ ในขณะที่เดวิดกันผู้แทนฝรั่งเศส ก็เสนอให้มีบทนิยามศัพท์สนธิสัญญาพหุภาคีจำกัด (Restricted Multilateral Treaty) เพื่อจะให้มีบทบัญญัติพิเศษใช้บังคับในกรณีถือว่าเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีจำกัด

ข้อเสนอหลายประเทศไม่ควย เพราะเห็นว่าการที่จะให้สิทธิเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาใด ๆ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาของภาคีสถิติสัญญาเป็นสำคัญ ไม่ใช่ว่า ถ้าถือว่าเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไปแล้ว ทุกประเทศมีสิทธิเข้าเป็นภาคีได้ นอกจากนี้ เป็นการยากที่จะนิยามได้แน่นอนว่า เมื่อไร เป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป การที่ประเทศกลุ่มโซเชี่ยลลิสต์เสนอหลักการนี้ขึ้นก็เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เพราะต้องการจะให้ฝ่ายตนเองประเทศที่ยังไม่มีสิทธิเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะซึ่งจัดโดยสหประชาชาติ อ้างสิทธิเพื่อเข้าร่วมประชุมและทำสนธิสัญญาด้วย แต่ตรงกันข้าม แม้บางสนธิสัญญาพหุภาคีที่เปิดให้เข้าเป็นภาคีได้โดยทั่วไป ก็ไม่อาจบังคับให้ทุกประเทศเข้าเป็นภาคีได้ ในทำนองเดียวกันเกี่ยวกับบทนิยามศัพท์ และบทบัญญัติว่าด้วยสนธิสัญญาพหุภาคีจำกัดนั้น ในนงกฎหมายสนธิสัญญาไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีบทบัญญัติว่า ภาคีสถิติสัญญาเมื่อประสงค์จะให้ข้อมสนธิสัญญาใดบังคับเป็นกรณีพิเศษแล้ว ก็ขอให้มีบทบัญญัติไว้ในสนธิสัญญานั้น ฯ

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ มาตรการระงับข้อพิพาทอันเกิดจากการอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาตามภาค ๕ ของร่างอนุสัญญา ฝ่ายประเทศมหาอำนาจตะวันตก บรรดาประเทศยุโรปตะวันตกส่วนใหญ่รวมทั้งออสเตรเลีย แคนาดา และญี่ปุ่น เห็นว่า เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับความมั่นคงของสนธิสัญญา ควรมีมาตรการระงับข้อพิพาทโดยบังคับซึ่งอาจเป็นทางอนุญาโตตุลาการ หรือทางศาลที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าตามร่างอนุสัญญา ฯ ข้อ

๒๒ ซึ่งโยงไป หลักที่เข้าข้อสัญญาไขมาตรการ ระเบียบข้อพิพาทโดยสันติโดยสมัครใจความ
มาตรา ๓๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ

เกี่ยวกับญัตินี้ ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่เห็นชอบกับร่างอนุสัญญา ๗
ของคณะกรรมการ ๗ ข้อ ๒๒ คัดค้านที่จะรับมาตรการ ระเบียบข้อพิพาทโดยบังคับต่าง
คู่ความหรือสหประชาชาติ และเห็นว่าหากจะมีบทบัญญัติว่าด้วยมาตรการ ระเบียบข้อพิพาทดังกล่าว
โดยบังคับ ก็ควร จะ เปิดโอกาสให้ประเทศที่จะ เข้า เป็นภาคีอนุสัญญานี้เลือกรับหรือไม่รับ
ตามใจสมัคร โดยทำเป็นข้อสงวนตนเอง เกี่ยวกับอนุสัญญากรุง เวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์
ทางการทูต ค.ศ. ๑๙๖๑ และอนุสัญญากรุง เวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ค.ศ.
๑๙๖๓ นอกจากนี้ ความตระหนักถึงสาละนุกรรมระหว่างประเทศ การ เข้า เป็นภาคีซึ่ง รมนูญ
ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศก็ยังไม่ถือว่ารับอำนาจศาลในการ เข้า เป็นภาคีจนกว่าจะได้
แจ้งเจตจำนงอีกชั้นหนึ่งว่า จะยอมรับอำนาจศาลตามธรรมนูญ ๗ ข้อ ๓๖ วรรค ๒ ทั้งนี้
โดยอาจทำข้อสงวนได้ด้วย

การประชุมครั้งที่สอง ๑๑๐ ประเทศส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมสำหรับการ
พิจารณาญัตินี้ทั้ง ๒ ประการที่เลือกมาวันจัตยในการประชุมครั้งที่สองนั้น ในปัญหาแรก
เรื่องกรณีสัญญาสหภาพที่ทั่วไป เป็นอันตกไป เนื่องจากข้อโต้แย้งสนับสนุนเพียงพล และ
ในสารคดีเกี่ยวกับพหุภาคีกำลังมี ผู้เสนอญัตติได้ถอนก่อนออกเสียง ในปัญหาที่สอง เกี่ยว
กับมาตรการ ระเบียบข้อพิพาทที่ที่ประชุมได้ลงมติรับมาตรการ ระเบียบข้อพิพาทโดยสันติโดยสมัคร
ใจตามมาตรา ๓๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ (อนุสัญญาข้อ ๒๕) แต่ถ้าไปอาจตกลงกันได้
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิไต่มาตรการ ระเบียบข้อพิพาททางศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (อนุสัญญา
ข้อ ๒๖) เฉพาะกรณีการไต่และการที่ความตามมาตรา ๕๑ และ ๒๘ ของอนุสัญญา ๗ ซึ่งว่าด้วย

มีลักษณะระหว่างประเทศทั่วไปซึ่งมีผลบังคับแก่สากล (peremptory law of general international law or jus cogens) สำหรับข้อหาที่กล่าวจากข้อบัญญัติอื่น ๆ ในภาค ๘ ของอนุสัญญา ๙. ในกรณีที่มีข้อใดข้อหนึ่งของประมวลกฎหมายที่กำหนดยกเว้นในภาคของอนุสัญญา ๙. แล้วข้อใดข้อหนึ่งของกฎระเบียบการปกครองภายในของยูเอ็นจะถือว่าใช้ได้

การประณามครั้งที่สองนี้ ก็ประณามสามารถตกลงใจไว้โดยสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาได้ มีตั้งแต่ปี ๕๙ จนถึง และมีภาคผนวกเกี่ยวกับวิธีพิจารณาของสหประชาชาติ อนุสัญญาที่เริ่มเปิดให้ลงนาม ณ กรุงเวียนนา ในวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ แต่ประเทศไทยซึ่งได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมก็ยังไม่ได้รับสัตยาบันอนุสัญญานี้

อนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญานี้ ปรากฏว่าไม่เป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่าย จะเห็นได้ว่า เมื่อที่ประชุมเปิดให้ลงนามบรรดาประเทศที่เข้าร่วมประชุมไม่เข้าร่วมลงนาม อาทิเช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา อิตาลี ออสเตรเลีย สวิสเซอร์แลนด์ เคนาดา ญี่ปุ่น จีน เวียดนาม และจีนใหม่

มติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเกี่ยวกับอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา

๑. ขอบข่ายของอนุสัญญา แม้ว่าการระงับการผูกพันระหว่างประเทศจะได้เป็นระบอบการปกครองกฎหมายสนธิสัญญา มีตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๘ และประณามจะปรากฏให้รวมถึงการห้ามสนธิสัญญา ระหว่างบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ (Subjects of International Law) ทุกประเทศ ดังปรากฏในร่างของคณะกรรมการ ปี ค.ศ. ๑๙๖๖ แต่ทว่าดูเหมือนว่าจะทำให้เข้าเกินขอบเขตของอนุสัญญาที่ระงับการผูกพันกว้างขวางมาก จึงจำกัดไว้ในข้อ ๑ ของอนุสัญญาว่า

ว่า อนุสัญญานี้จะใช้บังคับเฉพาะสนธิสัญญาระหว่างรัฐเท่านั้น ดังนั้นในภาคผนวกของ
กรรมสารสุดท้าย (Final Act) ของการประชุมที่ประชุมจึงได้มีมติเสนอแนะ
สมัชชาสหประชาชาติ ให้คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศพิจารณาร่างกฎหมาย
สนธิสัญญาในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐและองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การ
ระหว่างประเทศด้วยกัน

อนุสัญญานั้นนอกจากจะจำกัดขอบข่ายเฉพาะสนธิสัญญาระหว่างรัฐเท่านั้น
ยังไม่บัญญัติถึงกรณีสิทธิของรัฐ ความรับผิดชอบของรัฐ และในภาวะสงคราม (ข้อ ๗๑)
และไม่กระทบกระเทือนข้อพิพาทใด ๆ เกี่ยวกับสนธิสัญญาซึ่งอาจเกิดขึ้นแก่รัฐผู้รุกราน
อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากมาตรการอันสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ ที่ขัดต่อการรุกราน
ของรัฐนั้น (ข้อ ๗๕)

ในกรณีที่อนุสัญญานี้ไม่มีผลใช้บังคับแล้ว อารัมภของอนุสัญญา ก็กล่าวว่าย่อมตก
อยู่ในบังคับของกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ นอกจากนี้อนุสัญญานี้
ก็จะไม่มีผลย้อนหลังเนื่องจากข้อ ๔ บัญญัติว่า จะใช้บังคับแก่สนธิสัญญาซึ่งรัฐใดกระทำ
หลังจากที่อนุสัญญาเริ่มมีผลใช้บังคับแล้วแก่รัฐนั้น ๆ

๒. คำนิยามศัพท์เกี่ยวกับสนธิสัญญาบางคำ

ข้อ ๒ ของอนุสัญญาฯ ได้ให้นิยามศัพท์เกี่ยวกับสนธิสัญญาไว้ เช่น

๒.(ก) "สนธิสัญญา" (Treaty) หมายถึง ความตกลงระหว่างรัฐ ซึ่ง
เป็นลายลักษณ์อักษร และอยู่ในบังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นความ
ตกลงที่ปรากฏในตราสารฉบับเดียวหรือสอง หรือตราสารที่เกี่ยวข้องกันหลายฉบับ
และไม่ว่าจะมีชื่อเรียกโดยเฉพาะเป็นอย่างไรก็ตาม

ดังนั้น คำว่า "สนธิสัญญา" ตามอนุสัญญานี้ จึงมีความหมายอย่างกว้างขวาง
นอกจากจะมีความหมายถึงความตกลงในรูปสนธิสัญญา "Treaty" แล้ว ยังรวมถึง
ความตกลงระหว่างรัฐในรูปอื่นที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไป เช่น อนุสัญญา (Convention)
ความตกลง (Agreement) ข้อตกลง (Arrangement) พิธีสาร (Protocol)
หนังสือแลกเปลี่ยน (Exchange of Notes) ขบวนการ (Constitution)
กฎบัตร (Charter) ฯลฯ

ตามอนุสัญญาี้ แม้จะจำกัดขอบข่ายไว้เฉพาะสนธิสัญญาที่ทำเป็น
ลายลักษณ์อักษร แต่ก็ได้บัญญัติไว้ในข้อ ๓ ว่า จะไม่กระทบกระเทือนถึงผลทาง
กฎหมายของสนธิสัญญาที่ไม่ได้กระทำไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร

ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศปัจจุบัน สนธิสัญญาโดยธรรมดาเป็น
ลายลักษณ์อักษรเสมอ นอกจากเพื่อเป็นหลักฐานแห่งความตกลงระหว่างกันแล้ว
ก็เป็นผลเนื่องมาจากระบบการปกครองประเทศในกรณีแยกอำนาจ เขต กอง
ไพล่ามบริหาร ท้องถิ่น รัฐมนตรีเห็นชอบก่อน และในบางกรณีต้องให้สภาให้ความเห็น
ชอบด้วยเช่นกัน

ผลทางกฎหมายของสนธิสัญญาที่ไม่ได้กระทำเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น ศาล
ประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ (Permanent Court of Justice) พิพากษา
ในคดี Legal Status of Eastern Greenland Case ในปี ค.ศ. ๑๙๓๓
ว่า คำกล่าวอ้างของรัฐบาลนอร์เวย์ (ที่ปรากฏในบันทึกการเจรจาของ
ฝ่ายนอร์เวย์) คือเอกอัครราชทูตเดนมาร์กที่ประจำอยู่นอร์เวย์ เกี่ยวกับกรณี
Eastern Greenland นั้น ผู้กษัตริษนอร์เวย์มิได้กล่าวอ้างอธิปไตยของ
เดนมาร์กเหนือ Eastern Greenland (P.C.I.J. Ser. A/B, No. 53 P. 73)

๒. (ข) "การสัตยาบัน" (Ratification) การยอมรับ (Acceptance)
การเห็นชอบ (Approval) และการภาคยานุวัติ (Accession) หมายถึง
การกระทำระหว่างประเทศซึ่งรัฐใดแสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาในระดับ
ระหว่างประเทศ

การทำสนธิสัญญาในปัจจุบัน นอกจากคำว่า "การสัตยาบัน" ซึ่งหมายถึง
ถึงการแสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาแล้ว ยังปรากฏเห็นใช้คำ "การยอมรับ"
แสดง "การเห็นชอบ" ในความหมายเกี่ยวกับการสัตยาบัน แต่ทั้งนี้มักใช้ในกรณีสนธิ
สัญญาที่มีความสำคัญน้อยกว่ากรณีแรก เพื่อให้โอกาสรัฐบาลพิจารณาตกลงใจในการ
เข้าผูกพันต่อสนธิสัญญาอีกครั้งหนึ่ง โดยอาจจำเป็นเสมอไปที่จะต้องได้รับความเห็น
ชอบจากสภา ซึ่งยอมแล้วแต่รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ คำว่า

"การยอมรับ" และ "การเห็นชอบ" ยังใช้ในความหมายของ "การภาคยานุวัติ" ด้วย
 ที่ใช้ในการแสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาโดยไม่ได้องนามในสนธิสัญญานั้น ๆ
 การที่จะใช้คำใดในความหมายใดนั้น โดยปกติแล้วสนธิสัญญานั้น ๆ จะบัญญัติไว้

๒.(ก) "หนังสือมอบอำนาจเต็ม" (Full powers) หมายถึง
 เอกสารจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของรัฐต่งซึ่งบุคคลคนหนึ่งหรือหลายคน เป็นผู้แทน
 ของรัฐ เพื่อการเจรจา การตกลงรับ หรือรับรองความถูกต้องของตัวบทสนธิสัญญา
 หรือเพื่อแสดงความยินยอมของรัฐผูกพันต่อสนธิสัญญา หรือเพื่อกระทำการอย่างอื่นใด
 ที่เกี่ยวกับสนธิสัญญา

๒.(ง) "ขอสถวน" (Reservation) หมายถึงคำแถลงฝ่ายเดียว
 โดยรัฐบาล ไม่ว่าจะมีความหรือเรียกชื่ออย่างไร ขณะที่ลงนาม สัตยาบัน ยอมรับ
 เห็นชอบ หรือภาคยานุวัติ ต่อสนธิสัญญา ซึ่งมุ่งที่จะตัดออกหรือเปลี่ยนแปลงผลทาง
 กฎหมายของบทบัญญัติบางตำแหน่งสนธิสัญญาที่ไว้บังคับแก่รัฐนั้น

๒.(จ) "รัฐเจรจา" (Negotiating State) หมายถึงรัฐซึ่ง
 ร่วมในการยกร่างและการตกลงรับตัวบทสนธิสัญญา

๒.(ฉ) "รัฐคู่สัญญา" (Contracting State) หมายถึงรัฐ
 ซึ่งได้ให้ความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา ไม่ว่าจะสนธิสัญญาจะมีผลใช้บังคับแล้วหรือไม่

๒.(ช) "ภาคี" (Party) หมายถึงรัฐซึ่งได้ให้ความยินยอมผูกพัน
 ต่อสนธิสัญญาและสนธิสัญญามีผลใช้บังคับแล้ว

๓. บุคคล บ่อน เป็นตัวแทนของรัฐสำหรับการตกลงรับ หรือการรับรองความ
 ถูกต้องของตัวบทสนธิสัญญา หรือสำหรับการแสดงความยินยอมของรัฐผูกพันต่อ
 สนธิสัญญา ถ้า

๓.๑ แสดงหนังสือมอบอำนาจเต็มที่ถูกต้อง

๓.๒ เป็นที่ปรากฏจากการปฏิบัติของรัฐที่เกี่ยวข้องหรือจากสภาพการณ
 อันว่า รัฐดังกล่าวมีเจตนาถือว่าบุคคลนั้นเป็นตัวแทนของรัฐเพื่อวัตถุประสงค์นั้น และ

โดยไม่ตกลงแสดงหนังสือมอบอำนาจเต็ม

นอกจากนี้ โดยผลแห่งคำแต่งตั้งหน้าที่ บุคคลดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นผู้แทนของรัฐโดยไม่ตกลงแสดงหนังสือมอบอำนาจเต็ม คือ

๓.๓ ประมุขของรัฐ ประมุขของรัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สำหรับการกระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการทำสนธิสัญญา

๓.๔ หัวหน้าคณะทูต สำหรับการตกลงรับตัวบทสนธิสัญญาระหว่างรัฐผู้แต่งตั้งหัวหน้าคณะทูตกับรัฐที่หัวหน้าคณะทูตได้รับแต่งตั้งให้ไปประจำ

๓.๕ ผู้แทนของรัฐแต่งตั้งให้ไปประชุมระหว่างประเทศ หรือให้ประจำองค์การระหว่างประเทศ หรือองค์กรหนึ่งขององค์การใดขององค์การระหว่างประเทศ สำหรับการตกลงรับตัวบทสนธิสัญญาในการประชุมระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ หรือองค์กรขององค์การระหว่างประเทศนั้น (อนุสัญญาฯ ข้อ ๑)

๔. วิธีการแสดงการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา

การแสดงการยินยอมของรัฐผูกพันต่อสนธิสัญญาอาจกระทำได้โดยการลงนาม แลกเปลี่ยน ทราสารที่ก่อให้เกิดสนธิสัญญา (เช่น หนังสือแลกเปลี่ยน) การสัตยาบัน การยอมรับ การเห็นชอบ หรือการภาคยานุวัติ หรือโดยวิธีการอื่นใดแล้วแต่จะตกลงกัน (อนุสัญญาฯ ข้อ ๑๑) ทั้งนี้ โดยปกติจะมอบจะบัญญัติวิธีการแสดงการยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาไว้ในสนธิสัญญานั้น ๆ

๕. พิเศษที่จะไม่ห้ามว่าทุก และวัตถุประสงค์ประสงค์ของสนธิสัญญาอันที่สนธิสัญญานั้นจะมีผลใช้บังคับ

ข้อ ๑๘ ของอนุสัญญาฯ บัญญัติให้รัฐมีพันธะที่จะละเว้นจากการกระทำซึ่งอาจจะทำลายวัตถุประสงค์ประสงค์ของสนธิสัญญา เมื่อ

๕.๑ รัฐนั้นได้ลงนามในสนธิสัญญา หรือแลกเปลี่ยนทราสารที่ก่อให้เกิดสนธิสัญญา ซึ่งมีข้อความว่า จะคงได้รับการสัตยาบัน การยอมรับ หรือการเห็นชอบ ทั้งนี้ ทนกว่าจะได้แสดงเจตนาอย่างชัดเจนว่าจะไม่เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญา หรือ

๕.๒ รัฐนั้นโดยส่ง เจตนาผูกพันต่อสนธิสัญญาในระหว่างที่การมีผล
ในบังคับของสนธิสัญญา ทั้งนี้การมีผลในบังคับของสนธิสัญญานั้นจะต้องไม่เข้าเป็นกวน

๖. การทำข้อสงวน และการกีดกันข้อสงวน

การทำข้อสงวนและการกีดกันข้อสงวน จะต้องกระทำเป็นลายลักษณ์
อักษร ถ้าทำข้อสงวนเมื่อลงนามสนธิสัญญาโดยมีชื่อเฉพาะจะต้องมีการสัตยาบัน การ
ยอมรับ หรือการเห็นชอบ รัฐผู้ทำข้อสงวนจะต้องยืนยันข้อสงวนเป็นทางการ เมื่อแสดง
ความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญา ในกรณีเช่นนี้ถือว่าข้อสงวนนั้นได้กระทำในวันที่ที่มีการ
ยืนยันข้อสงวน (อนุสัญญาฯ ข้อ ๒๐ (๕))

๗. หลักการเคารพต่อสนธิสัญญา (Pacta sunt servanda)

อนุสัญญาฯ ข้อ ๒๖ ได้ยืนยันหลักการเคารพต่อสนธิสัญญาโดยมีบัญญัติว่า
สนธิสัญญาทุกฉบับที่มีผลในบังคับกับขอมผูกพันภาคีสถิติสนธิสัญญา และภาคีสถิติสนธิสัญญาจะต้อง
ปฏิบัติตามโดยสุจริต

๘. กฎหมายภายในและการเคารพต่อสนธิสัญญา

อนุสัญญาฯ ข้อ ๒๗ และ ๒๘ ได้บัญญัติหลักการที่ไม่ให้อ่างบหนักนิติแห่ง
กฎหมายภายใน เพื่อความชอบธรรมในการที่ไม้อาจปฏิบัติตามสนธิสัญญา ทั้งนี้ เว้นแต่
เป็นการละเมิดกฎหมายภายใน โดยจงใจ และเป็นเรื่องกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายภายใน
ที่มีความสำคัญมาก การละเมิดกฎหมายภายในจะถือว่าเป็นที่จงใจ ถ้าหากเป็นที่
ปรากฏชัดโดยตรงแก่รัฐใด ๆ ในการกระทำการนั้นตามวิธีทางปฏิบัติโดยปกติและสุจริต

๙. กฎเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับรัฐที่สาม

อนุสัญญาฯ ข้อ ๓๔ ได้บัญญัติกฎเกณฑ์ทั่วไปว่า สนธิสัญญาไม่ได้อธิให้เกิด
พันธะหรือสิทธิแก่รัฐที่สามหากรัฐที่สามไม่ยินยอม ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีกฎเกณฑ์ในสนธิ
สัญญานั้นมีผลผูกพันรัฐที่สามในฐานะที่คล้าย เป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศจารีต

ประเทศอื่นเป็นที่ยอมรับเช่นกัน (อนุสัญญา ข้อ ๘) ในกรณีสารสิทธิสัญญาให้สิทธิแก่รัฐ
ที่สามนั้น ถือว่ารัฐที่สามยินยอมทราบเท่าที่ไม่ได้แสดงเจตนาตรงกันข้ามเว้นแต่สนธิสัญญา
นั้นจะมีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (อนุสัญญา ข้อ ๒๖)

๑๐. ความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญา

ภาค ๕ ของอนุสัญญา โภคบัญญัติเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาไว้
หลายกรณีได้แก่

๑๐.๑ อนุสัญญา ข้อ ๘ เกี่ยวกับการแสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิ
สัญญาใดกระทำผิดต่อกฎหมายภายในดังได้กล่าวแล้วในข้อ ๕ ข้างบน

๑๐.๒ การที่ผู้แทนได้แสดงความยินยอมผูกพันต่อสนธิสัญญาเกินกว่าอำนาจ
โดยปกติแล้ว รัฐจะยกขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสนธิสัญญาไม่ได้ เว้นแต่จะโต้แย้งข้อจำกัด
แห่งอำนาจนั้นให้แก่รัฐคู่เจรจาอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าก่อนที่จะแสดงความยินยอม
ผูกพันต่อสนธิสัญญานั้น (อนุสัญญา ข้อ ๘๗)

๑๐.๓ อนุสัญญา ข้อ ๘๘ เกี่ยวกับความสำคัญผิดโดยบัญญัติใหม่ขึ้นอ้าง
เพื่อบอกเลิกสนธิสัญญาได้ ถ้าเกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือสถานการณ์ซึ่งรัฐนั้นเชื่อว่ามีอยู่
ในขณะกระทำสนธิสัญญา และเป็นมูลฐานอันสำคัญแห่งการ^{แต่ถึง}ความยินยอมของรัฐนั้นในการ
ผูกพันต่อสนธิสัญญา ทั้งนี้ เว้นแต่ว่าความสำคัญผิดเกิดจากการกระทำของรัฐนั้นหรือ
สภาพการณ์ปรากฏว่า รัฐนั้นควรจะได้ทราบถึงความสำคัญผิดที่อาจเกิดขึ้น ส่วนความ
สำคัญผิดเกี่ยวกับการ^{แต่ถึง}ใช้ถ้อยคำในคำมั่นสนธิสัญญาเท่านั้น ไม่กระทบกระทั่งถึงความ
สมบูรณ์ของสนธิสัญญา แต่จะคล่องคำเน้นการแก้ไขให้ถูกต้องตามข้อ ๗๕ ของอนุสัญญา

๑๐.๔ อนุสัญญา ข้อ ๘๙ โภคบัญญัติให้รัฐยกข้อฉ้อฉล (fraud) ขึ้นอ้าง
เพื่อบอกเลิกสนธิสัญญาได้ ถ้ารัฐนั้นถูกจูงใจให้ทำสนธิสัญญา เนื่องด้วยความประพฤ
ติเป็นการฉ้อฉลของ รัฐคู่เจรจาอีกฝ่ายหนึ่ง

๑๐.๕ อนุสัญญา ข้อ ๙๐ โภคบัญญัติให้รัฐยกขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสนธิสัญญาได้
ถ้าหากการ^{แต่ถึง}แสดงความยินยอมของรัฐใดกระทำลง เนื่องจากการ^{แต่ถึง}แทนของรัฐนั้นได้รับอำนาจ
สืบจากทางตรงหรือทางอ้อมจากคู่เจรจาอีกฝ่ายหนึ่ง

๑๐.๖ สนธิสัญญา ข้อ ๕๑ ไขข้อสัญญาว่า การแบ่งความยินยอมของรัฐ
ผูกพันต่อสนธิสัญญาซึ่งไต่กรรทำลงอันเนื่องมาจาก การที่ผู้แทนของรัฐนั้นถูกข่มขู่ หรือ
ถูกรวม จะไม่มีผลทางกฎหมาย

๑๐.๗ สนธิสัญญา ข้อ ๕๒ บัญญัติให้สนธิสัญญาที่ไต่กรรทำลงโดยถูกคุกคาม
หรือถูกใช้กำลังบังคับอันเป็นการฝ่าฝืนต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งมีบัญญัติไว้ใน
กฎบัตรสหประชาชาติเป็นโมฆะ

๑๐.๘ สนธิสัญญา ข้อ ๕๓ บัญญัติให้สนธิสัญญาเป็นโมฆะ ถ้าหากว่าใน
ขณะที่กรรทำสนธิสัญญา สนธิสัญญานั้นขัดแย้งกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป
ซึ่งมีผลบังคับแก่สากล -

(peremptory norm of general international law or jus cogens)

หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปซึ่งมีผลบังคับแก่สากลตามข้อนี้
หมายความว่า หมายถึงหลักกฎหมายซึ่ง เป็นที่ยอมรับและรับรอง โดยสังคมนระหว่างประเทศของ
รัฐ โดยส่วนรวมว่า เป็นหลักกฎหมายซึ่งไม่สามารถ ละเมิดได้ และจะสามารถเปลี่ยนแปลง
ได้โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศภายหลังซึ่งมีลักษณะเดียวกัน

หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปซึ่งมีผลบังคับแก่สากลนั้น เป็นหลัก
กฎหมายระหว่างประเทศซึ่ง เพิ่ง เป็นที่ยอมรับกันในสังคมนระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เนื่อง
มาจากการพัฒนาการแห่งกฎหมายระหว่างประเทศอันเป็นผลมาจากความเป็นอารยะ
ของมนุษย์ สนธิสัญญาซึ่งแม้แต่จะไต่กรรทำลงด้วยความยินยอมสมัครใจของภาคีสมาชิ
สัญญา ก็เป็นโมฆะหากขัดต่อหลัก Jus Cogens เช่น สนธิสัญญาเกี่ยวกับการ
ค้าทาส หรือเกี่ยวกับการกรรทำกรรมโจรสลัด เพราะทั้งสองกรณีไว้แต่ที่ตองห้ามและ
จัดออกกฎหมายระหว่างประเทศโดย เจริญสากล

ในกรณีปรากฏมีหลัก Jus Cogens ขึ้นใหม่ สนธิสัญญา ข้อ ๖๔
บัญญัติว่า สนธิสัญญาที่มีอยู่ซึ่งขัดต่อหลัก Jus Cogens ใหม่ นั้น เป็นโมฆะ
บทสันต์ตลง

๑๑. การบอกเลิกหรือถอนตัวออกจากสนธิสัญญาซึ่งไปเป็นเหตุยุติ
ว่าความสิ้นสุดการบอกเลิกหรือถอนตัว กระทำโดย

- ๑. เป็นที่ปรากฏเห็นว่าภาคีมีเจตนาที่จะยอมรับการ ที่อาจถูกบอกเลิก
หรือถอนตัว
- ๒. สิทธิบอกเลิกหรือถอนตัวอาจปรากฏโดยสภาพของสนธิสัญญาโดย
ปริยาย

การบอกเลิกหรือถอนตัวนั้นจะต้องกระทำโดยแจ้ง เจตนาให้ทราบ
ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๒ เดือน (ข้อ ๕๖)

๑๒. การสิ้นสุด และการระงับใช้สนธิสัญญาชั่วคราว

ภาค ๕ ของอนุสัญญาฯ ได้บัญญัติเหตุแห่งการสิ้นสุด และการระงับใช้
สนธิสัญญาชั่วคราวไว้หลายกรณี เช่น ในกรณีที่ถูกภาคีอีกฝ่ายหนึ่งละเมิด (ข้อ ๖๐)
กรณีเกิด เหตุสุดวิสัยที่ทำให้ไม่อาจปฏิบัติตามสนธิสัญญา เช่น วัตถุประสงค์แห่งสนธิสัญญา
สูญหาย หรือถูกทำลายไป (ข้อ ๖๑) การเปลี่ยนแปลงอันสำคัญแห่งสถานการณ์
(Fundamental change of circumstances or rebus sic
stantibus) ซึ่งไม่อาจคาดเห็นได้ในขณะกระทำสนธิสัญญา ยกเว้น
สนธิสัญญากำหนดดินแดนหรือมลแห่งการ เปลี่ยนแปลงอันสำคัญนั้น เกิดจากการละเมิด
ต่อพันธะตามสนธิสัญญา หรือพันธะระหว่างประเทศอื่นซึ่งผูกพันต่อภาคีสันติสัญญาใด
แล้ว ไม่อาจจะยกเลิกข้อนี้ในตัวเองได้ (ข้อ ๖๒)

๑๓. การตัดสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตและกงสุล

อนุสัญญาฯ ข้อ ๖๓ ได้บัญญัติว่า การตัดสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตและ
กงสุลระหว่างภาคีสันติสัญญาไมตรี ะทบกระ เทือนต่อนิติสัมพันธ์ที่ไ้มีขึ้นระหว่างภาคี
สนธิสัญญาเว้นแต่ว่า การมีความสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตและกงสุล เป็นสิ่งจำเป็น
สำหรับการไว้บังกับแห่งสนธิสัญญา

นอกจากนี้ ข้อ ๕๕ ยังบัญญัติว่า การตัดหรือการไม่มี สัมพันธ์ไมตรี
ทางการทูตและกงสุลระหว่างสองรัฐหรือมากกว่า ไม่ได้ห้ามมิให้รัฐเหล่านั้นกระทำความ
สนธิสัญญา ระหว่างกัน และการทำสนธิสัญญาระหว่างกันก็ไม่ได้กระทบกระ เทือนต่อ

สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความล้มเหลวทางการทูตและกงสุล

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญานี้ ideo ให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ประเทศสมาชิกทบวงการชำนัญพิเศษ ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ ภาควิชาธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และประเทศอื่นใดที่ได้รับเชิญจากสมัชชาสหประชาชาติเข้าเป็นภาคี

สำหรับประเทศที่จะได้รับเชิญจากสหประชาชาติเข้าเป็นภาคีนั้น ที่ประชุมได้ลงมติขอให้สมัชชาสหประชาชาติเชิญประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เพราะเห็นว่า เป็นอนุสัญญาพหุภาคีที่เกี่ยวกับการประมวลและการพัฒนาการกฎหมายระหว่างประเทศอันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมนระหว่างประเทศโดยส่วนรวม (ภาคผนวก กรมสารสุคท้ายของการประชุม)

อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ยังไม่เปิดให้บังคับ

บทสรุป

ในบทสรุป... ราชอาณาจักรจะกล่าวได้ว่า หลักและการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของประเทศใบนั้น นอกจากจะอนุวัติตามหลักสากลของกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว โดยทั่วไป ก็มีหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่แล้วเกี่ยวกับหลักและการปฏิบัติในการจัดทำสนธิสัญญา เช่นเดียวกับของประเทศอังกฤษ ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าประเทศไทยเรามีขนบธรรมเนียมประเพณีและระบอบการปกครองในลักษณะที่คล้ายคลึงกับของประเทศอังกฤษนั่นเอง ฉะนั้น ระเบียบวิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินการทำสนธิสัญญาวิธีปฏิบัติ หรือเรื่องครุศาสตร์มอบอำนาจ (Full Powers) ต่าง ๆ ก็เป็นไปในทำนองเดียวกันด้วยเช่นกัน

และในการพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ในการทำสนธิสัญญาตามหลักในบทบัญญัติของกฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. ๒๔๖๑ มาตรา ๑๕๖ ที่มีบัญญัติไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพสงบศึก และทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะถอนออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปคามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

ฉะนั้น อำนาจในการทำสนธิสัญญาของประเทศไทย ตามบทบัญญัติของกฎหมายจึง เป็นของพระมหากษัตริย์ แต่ตามมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ว่า

"พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งอำนาจบริหาร ทางคณะรัฐมนตรี"

และมาตรา ๑๕๖ ก็มีบัญญัติว่า

"ในการบริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีผู้ได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวง ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาในหน้าที่ของตน และรัฐมนตรีทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี"

ซึ่งในกรณีนี้จึงหมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ก็เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่และต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาในการดำเนินการจัดทำสนธิสัญญากับ
นานาประเทศ ทั้งสนธิสัญญาประเภทศีกาภิ สนธิสัญญาศุกาภิ และสนธิสัญญาทาง
การค้า แต่ทว่า นายกรัฐมนตรีแต่ละรัฐมนตรีทุกคนในคณะรัฐมนตรีมีจะต้องรับผิดชอบ
ร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปไม่เกี่ยวกับการ เข้าทำสนธิสัญญากับต่างประเทศทุก
ฉบับด้วย

ส่วนในกรณีที่ว่า "หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือ
จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การ เป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของ
รัฐสภา" นั้นก็ข้ระบุไว้ในบทบัญญัติตามมาตรา ๑๑๕ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทยว่า

- *ในกรณีต่อไปนี้ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน
- (๑)
- (๔) การให้ความเห็นชอบแก่หนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๕๐
- (๑๐)

แม้กระนั้นก็ตาม หลักและการปฏิบัติในการ ทำสนธิสัญญาในปัจจุบันได้พัฒนา เปลี่ยนไป
จากเดิมมาก ทั้งนี้ก็เป็นหลักความจริงที่ว่า ทุกสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา หลัก
และการปฏิบัติในการ ทำสนธิสัญญาปัจจุบันนี้ได้กระ ะทำกันรวดเร็วและรวบรัดสั้นกว่าสมัย
เดิม เช่น ในอารัมภบทของสนธิสัญญาในสมัยโบราณมักจะกล่าวถึงอำนาจ เทพเจ้า
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายซึ่งไม่ปรากฏในสนธิสัญญาปัจจุบัน นอกจากนี้ สนธิสัญญาที่มีความ
สำคัญย่อมมักจะกระ ะทำเป็นการรวบรัด เช่น ทำในรูปหนังสือแลกเปลี่ยนเป็นต้น ซึ่ง
จะเห็นว่ากระ ะทำกันมากในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม การ ทำสนธิสัญญานั้นก็ย่อมอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย
ภายในของแต่ละรัฐดังได้กล่าวแล้ว ซึ่งจะได้แก่รัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐ นอกจากนี้
การทำสนธิสัญญาระหว่างรัฐดังได้กล่าวแล้ว ปัจจุบันจะปรากฏมีการ ทำสนธิสัญญา
ระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศ

ด้วยกันมากขึ้น การทำสนธิสัญญาโดยองค์การระหว่างประเทศนั้นแม้ลักษณะแตกต่างกับการทำสนธิสัญญาโดยรัฐบาล และขณะนั้นคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศกำลังร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้

การทำสนธิสัญญานอกจากจะตกอยู่ในบังคับของกฎหมายภายในแล้ว ยังต้องอยู่ในบังคับของกฎหมายระหว่างประเทศด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ตกอยู่ในบังคับของจารีตประเพณีในทางปฏิบัติระหว่างประเทศ แต่ในปัจจุบันนี้ในสังคมนานาชาติจะปรากฏเห็นว่า ใ้พยายามจะประมวลกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นลายลักษณ์อักษร จะเห็นได้ว่าสหประชาชาติได้พยายามประมวลกฎหมายระหว่างประเทศในสาขาต่าง ๆ และจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศได้ใช้เวลาร่วม ๒๐ ปี พยายามร่างอนุสัญญาด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ซึ่งนอกจากจะเป็นการวางระเบียบวิธีการทำสนธิสัญญาแล้ว ยังจะเป็นหลักประกันได้ว่า ประเทศเล็กจะไม่ถูกประเทศมหาอำนาจใช้กำลังบังคับในการให้ทำสนธิสัญญาโดยถือว่ามีสิทธิบังคับในคดี และในทางปฏิบัติในการทำสนธิสัญญาในปัจจุบันนี้รัฐบาลต่าง ๆ รวมทั้งรัฐบาลไทยก็ได้ยอมรับมาตรการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการหรือศาลไว้ในสนธิสัญญาที่เห็นสมควรบางฉบับ

ซึ่งจะเห็นได้ว่า การรับอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศสำหรับประเทศไทยนั้นหมดอายุนับตั้งแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ และหลังจากนั้นประเทศไทยไม่ได้ขออายุการรับอำนาจศาล ดังนั้น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะมีอำนาจวินิจฉัยเฉพาะคดีที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาและสนธิสัญญานั้น กำหนดให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีอำนาจวินิจฉัยกรณีพิพาทต่าง ๆ ซึ่งระบุไว้ในสนธิสัญญานั้น ๆ เท่านั้น

ในทางปฏิบัติในการ ทำสนธิสัญญา ระหว่างประเทศ ของสหประชาชาตินั้น มักจะนำปัญหาที่ไม่สามารถตกลงกันได้มาแยกทำเป็นวิธีสารต่างหาก เช่นในกรณีสนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต ค.ศ. ๑๙๖๑ ได้แยกทำเป็นวิธีสาร เคียงกับเรื่องการ รับรองให้สัตยาบันบังคับ และโดยปกติแล้ว สนธิสัญญา มักจะมีข้อทว่า รัฐใดบ้างที่มีสิทธิเข้าเป็นภาคี เช่นในทางปฏิบัติสนธิสัญญาที่จัดทำโดยสหประชาชาติ จะให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ประเทศสมาชิก หน่วยงานชำนาญพิเศษสหประชาชาติ ประเทศสมาชิกสภาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และประเทศในเครือที่สหประชาชาติ เห็นสมควร เชิญเชิญเข้า เป็นภาคีในกรณีที่มีสนธิสัญญา มีความสำคัญต่อสังคมระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก ก็จะเปิดโอกาสให้ทุกประเทศเข้า เป็นภาคี เช่น สนธิสัญญาห้ามการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ เป็นต้น

ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา สมัยที่ ๑ ณ กรุงเวียนนา ระหว่างวันที่ ๒๖ มีนาคม ถึงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๑๑ ได้มีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของประเทศในการ เข้าเป็นภาคีดังกล่าวคือ ประเทศโซเวียตคัดค้านขอให้มีบทบัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ข้อ ๕ ว่าเป็น สนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป (General Multilateral Treaty) แล้วให้ สิทธิทุกประเทศเข้าเป็นภาคีได้ (All States Formula) ทั้งนี้ โดยระบอบรัฐธรรมนูญ "สนธิสัญญาพหุภาคี" ไว้ในบทนิยามที่ท้าย

สำหรับปัญหานี้ ประเทศไทยเห็นว่า ไม่ควรรับหลักการนี้เพราะว่า การที่จะให้สิทธิเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญานั้นย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาของภาคีสถิติสัญญา เป็นสำคัญ ไม่ใช่ถือว่า ถ้าเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไปแล้ว ทุกประเทศ^{จึงจะ}มีสิทธิเข้าเป็นภาคีได้ นอกจากนี้เป็นการยากที่จะนิยามได้แน่นอนว่า เมื่อไร เป็นสนธิสัญญาพหุภาคีทั่วไป การที่ประเทศกลุ่มโซเชี่ยลลิสต์ เสนอหลักการนี้ขึ้นก็เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เพราะต้องการจะให้ฝ่ายตนของประเทศที่ยัง ไม่มีสิทธิเข้าร่วมในสัญญา ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะซึ่งจัดโดยสหประชาชาติได้มีสิทธิเข้าร่วมประชุม และร่วมทำสนธิสัญญาด้วย แต่ตรงกันข้ามแม้บางสนธิสัญญาพหุภาคีที่เปิดให้เข้าเป็นภาคีได้ทั่วไป ก็ไม่อาจบังคับให้ทุกประเทศเป็นภาคีได้ ซึ่งในกรณีนี้รัฐบาลเยอรมัน และรัฐบาลญี่ปุ่นก็เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของฝ่ายไทย

ในที่สรุปปัญหานี้ได้ตกไปในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา สมัยที่ ๒๓ กรุงเวียนนา ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๖๘ และที่ประชุมได้ตกลงให้มีบัญญัติไว้ในข้อ ๔๑ แห่งอนุสัญญา เป็นหลักทั่วไปว่า ให้รัฐสมาชิกสหประชาชาติหรือประเทศสมาชิกทบวงการชำนัญพิเศษ หรือประเทศสมาชิกสาขาศึกษาธรรมระหว่างประเทศ และประเทศอื่นใดที่สหประชาชาติเห็นสมควรเชิญเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญานับนี้ได้

ฉะนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักและการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของประเทศไทยนั้น โดยทั่วไปแล้ว ประเทศไทยยึดหลักตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑) ตามบทบัญญัติในมาตรา ๑๕๐, มาตรา ๘, มาตรา ๑๕๒ และ

มาตรา ๓๓๘ เป็นเกณฑ์ และนอกจากมาตราข้าง ๆ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑ ทั้งกล่าวถึง เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายภายในแล้ว วิธีการทำสนธิสัญญากับนานาประเทศของประเทศไทยในระดับระหว่างประเทศ (International plane) ย่อมเป็นการปฏิบัติสอดคล้องกับประเทศปฏิบัติระหว่างประเทศอันเป็นที่นิยมและยอมรับนับถือของนานาชาติทั่วโลกอยู่เสมอตลอดมา
